

TOIM. MARKO TIKKA JA TURO USKALI

YLEISÖN

ILONA,

POLIITIKKOJEN

HARMINA

YLEISRADIO 1995-2025

SKS KIRJAT • HELSINKI • 2026

SISÄLLYS

ESIPUHE • ISMO SILVO 13

ALUSSA OLI ISO PAJA • MARKO TIKKA 15

Lähimenneisyyden lumo 15

Valtionyhtiöstä osakeyhtiöksi 17

Muutosten lähtökohdat 19

Kaiken avain on talous (ja lainsäädäntö) 20

Ylestä, perkele! 22

Digi ja väki 23

Sadan vuoden viimeiset kolmekymmentä vuotta 25

KIRJOKANSI 382

Käsikirjoitus on Tilaushistoriakeskusten nimeämien asiantuntijain tarkastama.

© 2026 Kirjoittajat ja SKS Kirjat

SKS Kirjat on Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustannusosakeyhtiön toimintimi.

SKS:n julkaisujen kokoelma (1834-) kuuluu Unescon kansalliseen Maailman muisti -rekisteriin.

ISBN 978-951-858-670-1

ISSN 2323-7392

www.skskirjat.fi

KANNEN KUVA:

Juontaja Jukka Puotila ja kansanedustaja Seppo Kääräinen satiiriohjelma *Ilkähypsyt* remix-läheisyydessä 1997.

Kuva: Jyrki Valkama, Yle.

KUVATOIMITUS:

Seppo Saikkinen

GRAAFINEN SUUNNITTELU:

Timo Numminen

KUVIEN REPRODUKTIO:

Kari Lahtinen

PAINOTYO:

Livonia Print, Riika 2026

I JOHTAMISEN POLITIIKKA – KUN YLESTÄ TULI LIIKEVIRITYS

SUUNNANNÄYTTÄJÄ • JUSSI KOVUNIEMI 29

UUDISTUVA YLEISRADIO 1990-LUVUN ALUSSA 29

Uusia kanavia 31

Radiouudistus 33

Mediakeskus 34

Kanavauudistus vedenjakajana 39

Pääjohtaja joutuu väistyämään 44

JOHTAJAT LINJAAVAT 46

Uusi organisaatio 46

Digitalisointi ja Digi 53

Jungnerin vallankumous 59

Toimitusjohtaja vai kehityspäällikkö 68

Vaikautta taloon 71

Uutis- ja ajankohtaistoimituksen paineet 76

Johtaja Maijkarilla 79

Organisointia, uudistuksia ja säästöjä 80

POLIITTINEN YLE • JUSSI KOVUNIEMI 87

VAIKUTTAMISTA HALLINTOELIMISSÄ 87

Johtajien kokouksista ulkoiseksi hallitukseksi 94

Strateginen ajattelu vahvistuu 97

TASAPAINOILUA POLITIIKAN KANSSA 102

Lautakasaa etsimässä 102

■ KAIKKI VALTA POIS OHJELMANUUVOSTOILTA! 103

Vaalirahakohun pyönteissä 109

Organisaat uudistus hierää III

Pääministeri suuttuu II5

Ylegate paisuu II8

HEIKKI HELLMAN

YLE-LAIN MUTKAINEN POLKU

On lakeja, joiden tarkoitus on rajoittaa ja kiellä. Sitten on lakeja, jotka mahdollistavat ja legitiimoivat. Laki Yleisradio Oy:stä (1993) luokituu jälkimmäisiin.¹ Vaikka Yleisradio oli lakia säätettäessä toiminut jo liki seitsemän vuosikymmentä, lailla oli perustava merkitys yhtiön asemalle suomalaisessa yhteiskunnassa. Ensimmäkin laki vahvisti Yleisradion yleisen yhteiskunnallisen oikuekteen. Toiseksi se kirjasi yhtiön tehtävät täsmällisemmin kuin aiemmat toimitukset. Kolmanneksi vasta yleisradiolain myötä julkisen palvelun käsite virallistui Suomessa yleisradioitoiminnan periaatteeksi. Yleisradiolaki antoi yhtiölle aivan uuden valtakirjan.

Kun eduskunta keskellä syvää talouslamaa, juuri joululomansa kynnyksellä ja varsin vähin soraäänin hyväksyi yleisradiolain, näytti kuin suomalaisen yhteiskunta olisi viimein päässyt yhteisymmärrykseen kansallisen yleisradioyhtiönä tarkoituksesta. Lakia oli odotettu kauan. Radiolaitelaki, jolla radiolähetimet ja vastaanottimet hallussapito oli säädetty luvanvaraiseksi, oli jo vuodelta 1927 ja radioyhtiölaki, jolla Yleisradio oli siirretty valtion haltuun, vuodelta 1934.² Lainsäädäntöä oli valmisteltu lukuisien komiteoiden ja työryhmien voimin 1950-luvulta alkaen, mutta valmista ei ollut syntynyt. Yleisradion monopoli radioitoiminnassa oli pääty-

nyt 1985, kun paikallisradiot aloittivat.³ Televiestion puolella kaapeli- ja satelliitteleviäsiot olivat vallanneet alaa ja Kolmostelevisio oli käynnistynyt 1986.⁴ 1990-luvulle tultaessa vallitsevaksi viestintäpoliittiseksi näkemykseksi oli vahvistunut se, että vuodesta 1957 Yleisradion apuyhtiönä toiminut MTV Oy ansaitsi oman toimitilan ja että yleisradioitoimintaa koskevat lait olisi viimain uudistettava.⁵ Alan kehitys oli ajanut automaattisesti lainsäädännön ohin.

Uudistusta liikenneministeriölle valmistellut selviysmies Seppo Niemelä (kesk.), Yleisradion hallintoneuvoston silloinen puheenjohtaja, oli hahmotellut raportissaan laavasti julkisen palvelun yleisradioitoiminnan yhteiskunnallisen merkityksen ja tehtävän sekä ehdottanut sähköisen viestinnän puitelakia, jossa julkisen palvelun ja kaupallinen yleisradioitoiminta olisi erotettu toisistaan.⁷ Vaikka puitelaki ei tässä vaiheessa toteutunut, poliittinen tahto säätää edes Yleisradiota koskeva laki ja samalla vakiinnuttaa MTV:n asema oli vahva. Näin uudistus tyydytti niin perinteistä ”yleisradiopuolueina” pidettyä vasemmistoa ja keskustaa kuin kaupallisen toiminnan puolesta puhunutta oikeistoa.⁸ Laajasta yksimielisyydestä kieli myös prosessin nopeus. Niemelän selvitys julkistettiin tammikuussa, MTV jätti toimilupahakemuksensa maaliskuussa, ja se hyväksyttiin

Yleisradion hallintoneuvoston puheenjohtaja Seppo Niemelä valoi uudenvuoden tinen *Limkki*-lehden leikkimielistä juttua varten joulukuussa 1992. Tammikuussa julkaistiin hänen laaja selviytöksensä, jonka pohjalta Yle-laki säädettiin syyskuussa 1993. KUVA: ZALEVI BRYGOLA, TEE.

syyskuun alussa, jolloin myös hallituksen esitys yleisradiolain annettiin eduskunnalle. Laki hyväksyttiin pikavauhtia vielä ennen joulua. Kirittäjänä toimi liikenneministeri Ole Norrback (r.), joka halusi varmistaa ruotsinkielisten palvelujen saatavuuden.⁹

Vallinneesta konsensuskwestasta todistavat myös tutkijoiden tulokset. Historiantutkija Raimo Salokankaan mukaan suomalaisessa yleisradiojärjestelmässä "tapahtui yleisradiolain ja MTV:n toimiluvan myötä tiettyä stabilisointumista" sen jakautuessa aiempaa selvemmin julkiseen ja kaupalliseen toimintaan.¹⁰ Mediapolitiikan kehitystä tutkineen Martti Soramäen mukaan laki "legitimoi Yleisradion aseman ainoana julkisissa yleisradiopalveluja tarjoavana toimijana Suomessa". Hän puhuuakin merkkipaalusta yhtiön historiassa ja vertaa lakia kahteen aiempaan käännekohtaan, yhtiön valtiollistamiseen 1934 ja vuonna 1948 säädettyyn "Lex Jahvertiin", jonka myötä yhtiön hallintoneuvoston valinta oli siirretty valtioneuvostolta eduskunnalle.¹¹ Sekä Salokankaan että Soramäen mukaan laki myös vahvisti Yleisradion itsenäisyyttä, koska se vähensi hallituksen mahdollisuuksia puuttua yhtiön toimintaan.¹² Seppo Niemelän panosta lain taustavoimana kuvaa se, että lakia on kutsuttu "Lex Niemeläksi".¹³

Yleisradiolain päättämiseksi viestintäympäristön muuttuessa, Yleisradiolle annettiin yleisradiopalveluvalvonta, jonka mukaisesti sen oli määrä palvella laaja-alaisesti ohjelmistolla kaikkia kansalaisia yhtiökohtaisesti, asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta, ilman että sen hallinnon poliittinen edustuksellisuus kahlitaisi sen toimintakansallista vapautta.¹⁴ Tämä julkisen palvelun yleisradioyhtiölle annettu tulos vastaa hyvin Datini ja Mancinin kuvuista viestintäjärjestelmästä, jota he vaikutusvaltaisessa teoksessaan *Comparing Media Systems* kuvaavat demokraattiseksi korporatismiksi.¹⁵

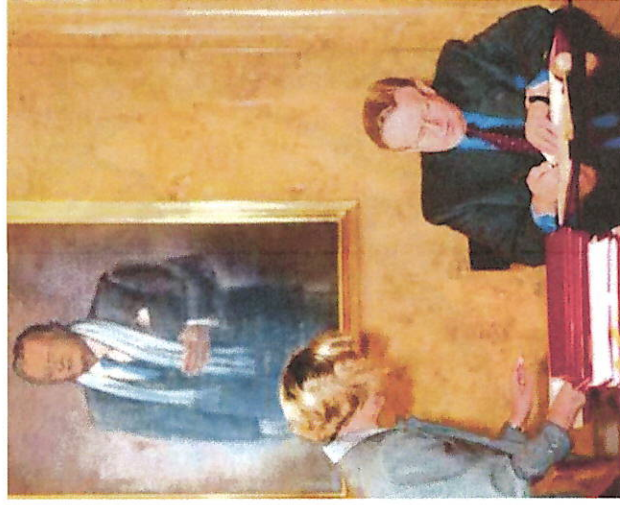
Hallinnin ja Mancinin mukaan demokraattisen korporatistimien mallit on ominaista laadukas ja

laajalevikkoinen lehdistö, journalistinen professionalismi sekä viestintämonimaisuus ja sisäinen pluralismi. Mallin perinteeseen kuuluvat yleisön suuri kiinnostus julkiseen elämään sekä organisoitujen yhteiskunnallisten ryhmien ja puolueiden pyrkimys konsensuskwestaan ja yleisen etuun. Valtiota ei koeta vapaan tiedonkulun viholliseksi vaan turvajana.¹⁶ Yksi demokraattisen korporatistimien tunnuspiirteistä on vahva julkinen yleisradiotoiminta. Kuten Hallin ja Mancini sanoval, "yleisradiotoimintaa pidetään näissä maissa institutionaalisena, jonka vaikutus yhteiskuntaan on liian suuri jätettäväksi yksinomaan yksityisten intressien valvontaan ja jota sen tähden on pidettävä demokraattisen korporatistimien maiksi he nimitävät Suomea ja Hollannin. Pohjoismaiden viestintäjärjestelmien kohdalla on puhuttu myös "median hyvinvointivaltioista".¹⁷

Yleisradion aseman turvaaminen on säilynyt etusijalla myös säädetessä muuta viestintälainsäädäntöä. Toive siitä, että Yle-laki olisi jollain tavalla rauhoittanut Yleisradiota koskevan keskustelun, on kuitenkin osoittautunut katteettomaksi. Itse asiassa kiistely yhtiön asemasta ja tehtävistä pääsi kummolla vasta käyntiin, kun ne oli kirjattu lakiin. Lain myötä keskustelu on voimittunut poliittisoitua uudella tavalla, mikä on johtanut yhtiön toiminnan ja tehtävien jatkuvaan uudelleenarviointiin.¹⁸ Vaikka laki itsessään on kestänyt median kehityksen haasteet vuoden 1993 jälkeen sitä on muutettu kymmenen kertaa.

Tässä luvussa tarkastellaan, mitä yleisradiolain kolmen vuosikymmenen aikana tehdyillä muutoksilla on tavoitettu ja millaisia keskusteluja niihin on liittynyt. Lainmuutoksissa on enenevästi korostunut kaupallisen median ja Yleisradion erityisaseman välinen vastakkainasettelu. Tämä ilmentää eri puolilla maailmaa havaittua kehitystä, jossa media-alan yritykset ja niiden etujärjestöt ovat päässeet aiempaa selvemmin mukaan viestintäpolitiikan neuvotteluihin ja muovaa-

Tasavallan presidentti Martti Ahtisaari allekirjoitti Yle-lain muutoksen lokakuussa 1998. KUVA: JYRKI VALKAMA, YLE.

maan sääntelyä.¹⁹ 2000-luvun edetessä keskustelu Yleisradiosta ja sen tehtävistä on myös politisoitunut, mikä on heijastunut myös lainsäädäntötyöhön.²⁰ Suomalaisessa mediapolitiikassa yleisradiopolitiikka on korostunut, ja liikenne- ja viestintäministeriö lainsäädännön valmistelijana ja eduskuntalain säätäjänä ovat joutuneet sapsainoilemaan vastakkaisien intressien välillä. Viime kädessä eduskunta on yleensä huolehtinut Yleisradion tarpeista – onhan yhtiö asemansa puolesta nimenomaan "eduskunnan radio".

Tässä luvussa ei käydä läpi kaikkia lakiin tehtyjä muutoksia vaan keskitytään siihen, miten lakia on muutettu ensinnäkin julkisen palvelun tehtävien ja toiseksi yhtiön hallintoa ja valvontaa koskevilta osin.²¹ Ne ovat yleisradiolain avainkohdat. Kolmatta avainkysymystä, yhtiön rahoitusta, käsitellään toisaalla. Aivan aluksi on kuitenkin syytä palata lain syntyyn ja sisältöön.

LAIN SOTKUIINEN SYNTY

"IKUINEN TOIMILUPA"

Vaikka Yle-laki muodollisesti hyväksyttiin lähes vastaväitteittä, erityisesti oikeistopuolueet ja Yleisradion kilpailijat suhtautuivat lakiin alun alkaen piikkiäkästi. *Helsingin Sanomien* pääkirjoituksessa lain nähtiin antavan yhtiölle "ikuisen toimiluvan", ja niin lehtien kuin eduskunnan puheenvuoroissa sen pelättiin "valavan betoniin" yhtiön aseman.²² Tässä arvostelijat olivat

samaa mieltä myöhempien tulkintojen kanssa – erimielisyys vallitsee siitä, oliko ikuisen toimilupa hyvä vai huono asia. Erityisesti kaupallisen media-alan arvostelu on heijastunut Yleisradiota koskevaan keskusteluun suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lakiesityksen mukaan suomalaisen viestintäpolitiikan perustehtäväksi nimettiin sellainen sähköisen viestinnän järjestelmä, jossa jokainen suomalainen voi vastaanottaa merkittävimmät yleisradio-ohjelmat ja joka palvelisi yhtiönsä perusteiden suomen- ja ruotsinkielisiä kansalaisia. Periaatteen merkitys nähtiin erityisen tärkeäksi laajassa ja harvaanastutussa maassa. Tavoitteeksi nimettiin myös kotimaisen luovan kulttuurin tuottamisen ja kehittämisen turvaaminen. Näiden tavoitteiden turvaamiseksi "on välttämätöntä, että on olemassa julkisen palvelun yleisradio-

mintaa harjoittava yhtiö, jonka asema ja rahoitus on lailla turvattu".²⁴

Laki Yleisradio Oy:stä sisälsi alkuperäisessä asussaan kaikkiaan 15 pykälää. Niillä säädettiin yhtiön omistuksesta ja yleisestä asemasta, määrittettiin sen hallinto ja tehtävät sekä annettiin erinäisiä muita määräyksiä. Vuoteen 1998 asti yleisradiolaisa säädettiin myös yhtiön rahoituksesta. Koska Niemelän selvitys ei sisältänyt lakiluonnosta, pykälät hahmoteltiin virkamiesryönä kevään ja kesän 1993 aikana. Mallia ja aineksia haettiin lähinnä Ruotsin ja Tanskan laeista sekä Yleisradion yhtiöjärjestyksestä ja toimiluvasta. Merkille pannaavaa on, että kun toimilupa puhui "radio- ja televisio- ja yleisradiotoiminnasta",²⁵ laissa sen tilalle tuli "julkisen palvelun yleisradiotoiminta". Muutos ilmensi toimialan kahta jakoa julkiseen palveluun ja kaupalliseen sektoriin, jota sekä selvitys mies Niemelä että hallituksen esitys pitivät eurooppalaisena standardina.²⁶ Yleisradion erityisasema oikeutettiin julkisen palvelun käsitteellä, joka oli väitellen yleistynyt viestintäpoliittisessa puheparissa.²⁷ Yleisradiolain keskeinen sisältö oli tiivistetysti seuraava:

Yleisradio Oy on julkisen palvelun yleisradiotoimintaa harjoittava osakeyhtiö, joka toimii liikenneministeriön hallinnonalalla. Siltä ei edellytetä toimilupaa. Yhtiön osakekannasta vähintään 70 prosenttia on oltava valtion omistuksessa. Erityisasemaa lähdensi se, että lain mukaan muuta yleisradiotoimintaa kehittäessään, oli esimerkiksi toimilupia myöntäessään, liikenneministeriön on otettava huomioon julkisen palvelun yleisradiotoiminnan toimintatiedeltykset.²⁸

Yhtiön hallintoelimet ovat hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtajana toimiva pääjohtaja. Hallintoneuvostossa on 21 jäsentä, jotka valitsee eduskunta ja joiden tulisi olla tiedettä, taidetta, sivistyisyyttä ja elinkeino- ja talouselämää tuntevia henkilöitä eri yhteiskunta- ja kieliryhmistä. Hallintoneuvoston lukuisista tehtävistä tärkeimpiä ovat toimitusjohtajan ottaminen ja erottaminen sekä yhtiön toiminnan laajuudesta, organisaatio-

la ja talousarvion päättäminen. Hallintoneuvoston on määrä pitää huolta, että yhtiön julkisen palvelun ohjelmatoinnin tehtävät tulevat suoritetuiksi. Hallituksen ja toimitusjohtajan tehtäväksi laki ei todennut mitään jättäen ne näin osastojärjestyksessä määrättyjen varaan.²⁹

Lain keskeisimmät pykälät määrittivät yhtiön julkisen palvelun tehtävän. Ydintehtäväksi säädettiin "tuoda täyden palvelun yleisradio-ohjelmisto jokaiselle saataville yhtiöläisim ehdoin". Lisäksi yhtiölle annettiin kaikkiaan kuusi julkisen palvelun erityisiä tehtäviä:

1. tukea toimivaa kansarvaltaa tarjoamalla yhteiskunnallisista kysymyksistä monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskusteluita, myös vähemmistöryhmille ja erityisryhmille;
2. tukea, tuoda ja kehittää kotimaista kulttuuria ja välittää sen tuloksia jokaisen saataville;
3. edistää ohjelmiston sivistävää luonnetta, tukea kansalaisten opiskelua ja tarjota harjausohjelmia;
4. kohdella ohjelmatoinnissa yhtäläisin perustein suomen- ja ruotsinkielisiä kansalaisia ja tuottaa palveluja saamen kielellä sekä soveltuvin osin myös maan muille kieliryhmille;
5. välittää asetuksella tarkemmin säädettävää viranomais tiedotuksia ja varautua yleisradiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa, sekä valmistaa, tuottaa ja lähettää suomalaisia ohjelmia ja välittää uutisia ja ohjelmia Suomen ja ulkomaiden välillä.

Lisäksi säädettiin, että yhtiö saa harjoittaa muutakin kuin julkisen palvelun yleisradiotoimintaa. Tällainen toiminta on kuitenkin eriytettävä kirjallisesti.³⁰

Yhtiön rahoituksesta todettiin, että sekä lupamaksuvarat että muut yleisradiotoimintaan liittyvät tulot kerätään valtion radioarastoon, joka on

Lain mukaan Ylen tuli tarjota monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskusteluita myös erityisryhmille. Toimittajat Mikaela Tillander (vas.) ja Marjo Rein viittomakielisten uutisten toimituksessa.

KUVA: SEPPÖ SARKKINEN, YLE 1997.

valtion talousarvion ulkopuolella. Mainonnan harjoittaminen kanavillaan yhtiöllä kiellettiin lukuun ottamatta valtioncuoston erikseen myöntämiä poikkeuksia, mikä mahdollisti urheilulahetysten yhteydessä lähetettävät mainokset.³¹

Muutama lain kohta ansaitsee lisävalaistusta. Yleisradion siirtämistä toimilupa-

pasäntielystä suorana lain nojalla toimivaksi perustettiin sillä, että näin yhtiö saa "mahdollisuuden hoitaa sille annettu julkisen palvelun tehtävä pitkäjänteisemmin ja taloudellisesti turvatummin kuin nykyisin".³² Sitä, että samalla yhtiön vapausasteet suhteessa toimilupia myöntävään valtioncuoston kasvoivat, ei hallituksen esityksessä suoranaisesti tuotu esiin. Erityisen merkittävää oli se, ettei valtioncuoston voimut enää toimiluvan kautta määrätillä ohjelmatoinnin tavoitteita, sillä ne annettiin suoraan laissa. Liikenneministeriön aiempi oikeus valvoo ohjelmatointia siirtyi hallintoneuvostolle. Valtioncuoston ei voinut myöskään enää päättää hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, eikä yhtiön budjettia enää vahvistettu liikenneministeriossa. Maan hallitus kuitenkin yhä päätti lupamaksun suuruudesta ja myönsi poikkeukset mainontakieltoon.³³

Hallituksen esityksessä tavoitteeksi sanottiin, että yhtiö voisi siirtyä "yritysmäisempään johtamistapaan", jossa toimitusjohtaja ja hallitus vastaisivat yhtiön toiminnasta hallintoneuvoston

ohjoiden mukaisesti. Hallintoneuvosto nimitti yksi yksin vain toimitusjohtajan, kun taas muusta johdosta koostuvan sisäisen hallituksen se nimitti toimitusjohtajan esityksestä. Esityksen tavoitte oli, että hallintoneuvoston "valitraisin myös muita kuin poliittisesti suuntautuneita kansalaisia", esimerkiksi "kulttuuriläimän asiantuntusta".³⁴ Kuten Soramäki on huomauttanut, käytännössä mikään ei lain myötä muuttunut: "Hallintoneuvoston valittiin edelleen kansanedustajia".³⁵ 2000-luvulla on ollut suorastaan poikkeuksellista, jos kokoonpanoon on mahtunut muita asiantuntijoita. Tätä selittää osin se, että vuodesta 2006 yhtiöllä on ollut ulkopuolista asiantuntijoista koostunut hallitus, mulla on tapainotettu eduskunnan puoluepoliittista valtaa hallintoneuvostossa.

Julkisen palvelun tehtävien määrittelmä Yleislaissa poikkei melkoisesti siitä, miten ohjelmistosta oli aiemmin säädetty. Yhtiön toimiluvassa oli vuosikymmenten ajan ollut vakitunntu muotoilu, jonka mukaan ohjelmien tuli olla "vaihte-

via, sisällöllään ja esityksellään arvokkaita, asiallisia ja tasapuolisia sekä myös sopivaa ajanvietettä tarjoavia" ja niiden järjestämisessä oli pyrittävä "kansansivistyksen edistämiseen ja hyödyllisten tietojen ja uutisten toimittamiseen".⁴⁶ Näiden määräysten tilalle tuli julkisen palvelun hyvin yleisluonteisesti kuvattu tehtävä "tuoda täyden palvelun yleisradio-ohjelmisto jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin" sekä lista julkisen palvelun erityisistä tehtävistä, joista oli karstiin vanhaankaluset holhoavat sanamuodot. Uusi tehtävänselitys ilmensi erityisesti Isoasia-Britanniasia ammennettuja julkisen palvelun sivistyksellisiä ihantia, joita Niemelä oli selvityksessään korostanut. Julkisen palvelun yleisradioyhtiön tuli hänen mielestään toimia "demokratian yhtenä perustavana instituutina".⁴⁷

Lakitehti korvasi aiempien vuosikymmenten vaatimuksen tasapuolisuudesta nykyaikaisemmalla ja täsmällisemmällä vaatimuksella kansallisen tukemisesta tarjoamalla yhteiskunnallisia kysymyksiä "monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskustelua" ja muistuttamalla myös vähemmistö- ja erityisryhmien tarpeista. Aiemmin Yleisradion toimiluvassa oli vaadittu ohjelmien toimittamista suomen, ruotsin ja saamen kielellä, mutta nyt palveluja tuli tarjota "soveltuvin osin myös maan muille kieliryhmille". Määritelmä modernisoi myös yhtiön kulttuurista ja sivistystehtävää siten, että sen oli määrä "tukea, luoda ja kehittää kotimaista kulttuuria ja välittää sen tuloksia jokaisen saataville" samalla edistää "ohjelmiston sivistävää luonnetta" ja "kansalaisen opiskelua". Yhtiölle annettiin tehtäväksi myös "valmistaa, tuottaa ja lähettää suomalaisia ohjelmia", tarjota hartausohjelmia ja välittää uutisia Suomeen ja ulkomaisten välillä, mistä aiemmin toimiluvassa ei ollut mainintaa. Vanhasta toimiluvasta periytyi vaatimusta välittää viranomaisitehdoksia ja varautua yleisradiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa.

Julkisen palvelun erityisten tehtävien luettelo ei ollut tarkoitettu tyhjenteäväksi, vaan suuntaa

anlavirusi kuvaukseksi tehtävistä, jotka ovat keskeisiä julkiselle palvelulle ja joita ei voitaisi rajoittaa kaupallisesti. Hallituksen esityksen mukaan hallintoneuvosto voisi täsmöntää näitä tehtäviä yksityiskohtaisemmillä ohjeilla.⁴⁸

Rahoitusta koskevat pykälät toistivat sen, mitä säädettiin vanhaan radiolaitelaisissa. Lähtökohta oli, että läheysten vastaanottamiseen tarvittavien radiolaitteiden käyttämisestä kerätään maksu valtion radiorahoitukseen, joka oli toiminut 1930-luvun puolivälistä alkaen.⁴⁹ Uutta oli, että liikennevaliokunnan ehdotuksesta Yle-laisissa ei enää puhuttu lupamaksuista, vaan vastaanottimien käyttömaksuista.⁵⁰ Taustalla oli perustuslakivaliokunnan jo vuonna 1961 otama kanta, jonka mukaan vaatimus hallussapitolivasta loukkaa sananvapautta.⁵¹ Myös MTV:n vuodesta 1990 maksama julkisen palvelun maksu ohjattiin vastedes radiorahoitukseen.⁵² Kun maksu 1999 muuttui kaupallisten tv-kanavien maksamaksi toimilupamaksuksi, rahaston nimi muutettiin valtion televisio- ja radio-rahastoksi, jota sääntelemään säädettiin erillinen laki.⁵³

POLITIKOINTIA JA HUTILOINTIA

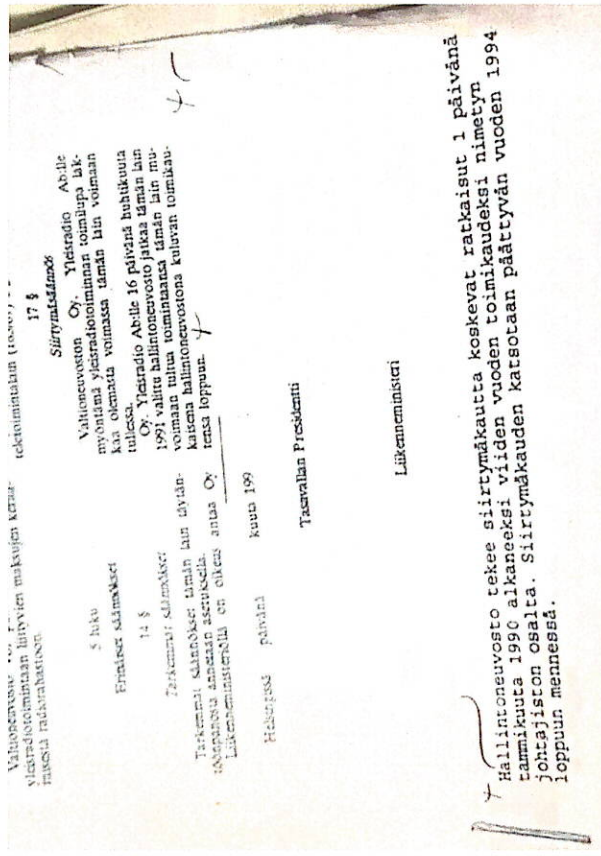
Yksi yleisradiolain pykälästä, hallintoneuvostoa koskeva siirtymäsäännös, herätti erityistä huomiota. Pykälän toisen momentin mukaan huhtikuussa 1991 valittu hallintoneuvosto jatkaisi toimikautensa loppuun. Lisäksi säädettiin: "Hallintoneuvosto tekee siirtymäkautta koskevat ratkaisut 1. päivänä tammikuuta 1990 alkaneeksi viiden vuoden toimikaudeksi nimetyt johtajiston osalta. Siirtymäkauden katsotaan päättyvän vuoden 1994 loppuun mennessä."⁵⁴ Kuulostaa luontevalta, että istuvan hallintoneuvoston annettiin jatkaa toimikautensa loppuun, eli siihen saakka, kunnes uusi eduskunta vaalien jälkeen valitsisi uuden hallintoneuvoston.

Martti Soramäki, joka on seikkaperäisesti analysoinut lain syntyä, on kuitenkin osoittanut, että

muoioilun taustalla vaikutti poliittinen peli ja tietoinen pyrkimys vaihtaa Yleisradion pääjohtajaa, eli erotiaa tehtävässä vuonna 1990 aloittanut Reino Paasilinna. Soramäki pitää sitä jopa yhtenä syynä lain kiirehtimiselle.⁴⁴ Tätä voi pitää yltuloksimanaikainen toimilupahakemus, jolle rinnakkaisena manöverinä Yle-laki poliittisesti näyttäkypsynyt vuoden 1993 kanavaudistuskatastrofin jälkeen,⁴⁵ ja tyytymättömyys pääjohtajan toimintatapoihin yhdisti paitsi liikenneministeriön johtoa ja Yleisradion hallintoneuvostoa myös Yleisradion johtoa ja henkilökuntaa. Soramäen mukaan ratkaisevaa oli, että istuvan hallintoneu-

voston enemmistö, myös osa Paasilinnan oman puolueen sosiaalidemokraattien edustajista, oli kaillistunut erottamisen kannalle.⁴⁶

Näyttääkin siltä, että siirtymäsäännöksen muoioilussa uscan tahon intressit yhdistyivät. Epäoimistunut kanavaudistus kelpasi muodolliseksi syiksi johdon uudelleenjärjestelyyn. Tätä tulkitaa tukevat aikalaisten haastattelut.⁴⁸ Paasilinnan ja muiden kanavaudistuksessa ryvetyneiden johtajien erottaminen ei ollut lain säätämisen motiivina – mutta tuon yhden pykälän muoioiluun se näyttää vaikuttaneen. Sanamuoto varmistii, että hallintoneuvosto saisi jatkaa ja ehtisi tehdä johtajistoa koskevat ratkaisut – eli erottamiset – vuoden 1994 aikana.

Yle-lain ns. siirtymäsäännöstä tarkennettiin hallituksen istunton varten koneella kirjoitetulla lisälauselmalla. Epäselväksi jää, kuka kiistellyn siirtymäsäännöksen muotoili. Käytännössä lisäys mahdollisesti pääjohtaja Reino Paasilinnan erottamisen, mitä hallintoneuvoston enemmistö ajoi. KUVA: HEIKKI HELLMAN, 2005.

JULKISEN PALVELUN MUUTTUVA RAJA

LAAJENNUS INTERNETIIN

dotukset olivat pieniä muuttavia. Yhtiön luonteesta ja maan virallisesta kaksikielisyysdeklaratiosta johtuen valioikunta katsoi, että yhtiöllä on sekä suomenkielinen että ruotsinkielinen nimi. Siksi suomenkielisen lain nimessä tuli puhua "Yleisradio Oy:stä", ei "Oy Yleisradio-Rundradion Ab:stä". Toisin kuin alkuperäisessä ehdotuksessa valioikunta halusi lisätä toimitusjohtajan yhtiön hallintoelimiin kuuluvaksi ja ehdotti hallintoneuvoston vaalitapa muutettavaksi siten, että sen toimikauden kesto olisi vaalikauden ajan. Se myös katsoi, että lakiehdotuksen hallintoneuvostolle antama valtuutus "valvoa erityisesti julkisen palvelun ohjelmatoimintaa" oli liian laaja, ja ehdotti sanamuotoa tarkennettavaksi muotoon "pitää huolta, että erityisesti julkisen palvelun ohjelmatoiminnan mukaisat tehtävät tulevat suoritetuksi".⁵⁵

Julkisen palvelun tehtävämäärityksen osalta liikennevalioikunta halusi korostaa Yleisradion asemaa kotimaisen kulttuurin ja ohjelmatuotannon kulmakivenä, minkä vuoksi se ehdotti erityisiin tehtäviin lisättäväksi myös ohjelmien valmistamisen ja tuottamisen. Se halusi poisleteltäväksi myös valtioineuvoston oikeuden antaa tarkempia määräyksiä lain täytäntöönpanosta, koska se oli "sananvapauden näkökulmasta arveluttava".⁵⁶ Valioikuntakäsittely oli perusteellista,⁵⁷ eikä eduskunnan ollut vaikea hyväksyä lakia liikennevalioikunnan ehdottamassa muodossa. Molemista liikennevalioikunnan mielitoon jätetyistä vastalauseista tehtiin muutosehdotus, jonka hylyttäminen lain toisessa käsittelyssä. Toinen muutosehdotus koski jo mainittua hallintoneuvoston siirtymäsääntöä.

Kun nytemmin Yleisradioon liittyvät kiistat ovat keskittyneet yhtiön rahoituksen ohella julkisen palvelun tehtäviin ja yhtiön hallintomalliin, on tärkeää huomata, että ne kaikki hyväksyttiin eduskuntakäsittelyssä sellaisenaan ilman laajempaa keskustelua. Erityisesti tämä koskee Yleisradion julkisen palvelun tehtävät määrittelyä seittsemättä pykälää. Siihen ei kaupallinen media-alallaan tässä vaiheessa juuri reagoitu.

Alkuperäisestä lakiesityksestä siirtymäsääntönsäpykälän kaksi viimeistä virkettä vielä puuttuivat. Ne ilmaantuivat 2. syyskuuta pidettyyn istuntoon, jossa lakiesitys hyväksyttiin. Erikoista oli, että lisäksi oli tehty konseali kirjoitetuna painoauaisen lakiesityksen alareuna.⁵⁸ Siitä, että johtajapeliä, todistaa kahden sosiaalidemokraattien kansanedustajan liikennevalioikunnalle jättämä vastalause.⁵⁹

Epäselväksi jää, kuka kiistellyn siirtymäsääntöksen muotoili. Hallituksen esitys puhuu sen puolesta, että lakia kirjoittaneet liikenneministeriön virkamiehet tekivät läheisiä yhteistyötä Yleisradion edustajien kanssa.⁶⁰ Aikalaishaastattelut vahvistavat sekä hallintoneuvoston puhemiesjohtajan Niemen että Yleisradion johdon, ei kuitenkaan Paasilinnan, olleen tiiviisti mukana lain valmistelussa.⁶¹ On mahdollista, että muotoilun lähte on Yleisradiossa.

Viime metreillä oli muitakin erimielisyyksiä. Kun kokoomusministeri Pertti Salolainen ja Ilkka Kanerva olivat elokuussa lain vuoron perään pöydälle, se ei tapahtunut siirtymäsääntöksen vuoksi, vaan siksi, että kokoomus halusi säätää Yle-lain vain määräaikaisena.⁶² Valittavasti Yleisradioaiu syntyaivalheet liikenneministeriossa on dokumentoitu puutteellisesti eikä lakiuonnos käynyt edes tavanomaisella lausuntokierroksella. Ministeriossa katsottiin, että Niemen selvitukseen saadut 40 lausuntoa ajoivat asian. Tästä syystä hallituksen esitys jäi "lakiteknisesti vaati-mattomaksi", kuten perustuslakivaliokunta huomautti. Sen näkemys lain valmistelusta läheisessä yhteistyössä Yleisradion kanssa oli poikkeuksellisen murhaava: "Yhteiskunnallisesti näin merkittävän lainsäädännön valmistelu ei valioikunnan mielestä saa jäädä asianomaisten omiin käsiin."⁶⁴

Lain myös asiallisesti kehnosta tasosta kieli-se, että liikennevaliokunta ehdotti lain rakennetta muutettavaksi ja jätti alkuperäisen lakiesityksen 17 pykälää vain kaksi emmalleen. Muutoseh-

säyksellä seitsemän pykälän ensimmäiseen momenttiin. Uuden muotoilun mukaan Yleisradion tuli tuoda täyden palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto "sihen liittyvine ohjais- ja lisäpalveluineen" jokaisien saataville yhtäläisin ehdoin ja näitä ja muita "julkiseen palveluun liittyviä sisältöpalveluja voidaan tarjota kaikissa televetkoissa".⁶⁵ Yleisradion eri toimitukset ja kanavat olivat avanneet omia verkkosivujaan vuodesta 1995 alkaen.⁶⁶ ja ensimmäiset digitaaliset televisiokanavat olivat aloittaneet syksyllä 2001.⁶⁷ Lainmuutos tuli siis ilmeiseen tarpeeseen, jota yhtiö voisi mukauttaa teknologian kehityksen tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Uudistus valmisteltiin kansanedustaja Jouni Backmanin (sd.) johtamassa työryhmässä, jonka tehtäväksi oli annettu selvittää, miten televisio-toiminnan edellytyksiä voitaisiin parantaa konvergoinnissa mediamyönteisesti. Myös julkisen palvelun tehtävien uudellearviointia työryhmälä odotettiin juuri tästä näkökulmasta. Samalla näki päivämäärän parlamentaarisen työryhmien aikakausi Yleisradion asioiden käsittelyssä, ja ministeriön asema valmistelussa kaventui eduskunnan kustannuksella. Ero aiempaan komiteoiden aikakauteen on ollut se, että työryhmät ovat pyrkineet yksimielisyyteen, minkä ansiosta niiden ehdotukset ovat pääosin myös toteutuneet.⁶⁸

Backmanin työryhmän tärkein ehdotus oli juuri yhtiön palveluiden ulottaminen uusiin ja-keleihin ja se, että nämä uudet palvelut olisi-otava.⁶⁹ "Kaikkia televetkoilla" viitattiin internetiin, mutta valittavasti lakiin kirjatut ohjais- ja lisäpalvelut määriteltiin kovin kapeasti. Hallituksen esityksen mukaan ohjaispalvelulla tarkoitettiin "palvelua, joka mahdollistaa ohjelman seuraamisen myös vammaiselle", ja lisäpalvelulla "mahdollisuutta tarjota ohjelmaa tai sen johon-kin yksityiskohtaan liittyvää lisäinformaatiota". Tällaisina palveluina hallituksen esitys mainitsi sähköisen ohjelmaoppaan (EPC) ja superteksti-televisio.⁶⁶ Nimetyt palvelut oli tarkoitettu esi-

merkkeiksi, mutta koska niissä ei määritelty esimerkiksi tekstiä verkkokouluksissa tai lisäpalveluiksi – eikä näin tehdy seuraavissa lainmuutoksissa –, määrittämää jäi epätasalliseksi. Tähän ongelmaan törmättiin, kun Media-laiton komissio puuttui Yleisradion tehtävänkävitykseen, kuten jäljempänä käy ilmi.

Miksi yksiselitteinen viittaus tekstiä sisältävään sisältöön jäi puuttumaan? Aluksi varmaan siksi, ettei lainsäätäjällä ollut riittävä käsitys siitä, mitä uudet palvelut voisivat tulevaisuudessa sisältää, minkä vuoksi oli viisasta jättää määrittely väijäksi. Vaikka Yleisradion teksti-4v oli viety verkkoon jo vuonna 1996, yhtiö aloitti määrätietoisen internetpalvelujen ja esimerkiksi mobiiliportaalin kehittämisen vasta työryhmän ehdotusten julkistuksen jälkeen, ja varsinaisen tekstiä sisältävän palvelun julkistaminen alkoi vasta syyskuun 2002 jälkeen. Vaikka Yleisradion teksti-4v oli viety verkkoon jo vuonna 1996, yhtiö aloitti määrätietoisen internetpalvelujen ja esimerkiksi mobiiliportaalin kehittämisen vasta työryhmän ehdotusten julkistuksen jälkeen, ja varsinaisen tekstiä sisältävän palvelun julkistaminen alkoi vasta syyskuun 2002 jälkeen. Vaikka Yleisradion teksti-4v oli viety verkkoon jo vuonna 1996, yhtiö aloitti määrätietoisen internetpalvelujen ja esimerkiksi mobiiliportaalin kehittämisen vasta työryhmän ehdotusten julkistuksen jälkeen, ja varsinaisen tekstiä sisältävän palvelun julkistaminen alkoi vasta syyskuun 2002 jälkeen.

KUVA: SEppo SARAKKINEN, YLE 2001.

velujen, kuten Internetin alueelle”, kunhan se oli sopuun sopuunsa yhtiön tehtävänkävityksessä. Esityksen mukaan nämä uudet palvelut olisivat osa ”lain mukaista julkista palvelua”.⁶⁵

Samanlainen laajentaminen verkkopalvelujen puolelle oli käynnissä kaikissa eurooppalaisissa yleisradioyhtiöissä. Kilpailijoiden epätoivuisuus siitä, mitä julkisesti rahoitetut yleisradiot saivat tehdä ja mitä eivät, oli johtanut lukuisiin Euroopan komissiolle tehtyihin kanteluihin.⁶⁶ Luodakseen selvyyttä kilpailupolitiikkaan komissio oli syyskuulla 2001 antanut ensimmäisen yleisradioyhtiönsä julkisen palvelun määrittelyä koskevan tiedonantonsa, johon se oli kirjannut ne periaatteet, joita se noudatti soveltaessaan yhteisön valtioneuvoston yleisradiotoimintaa.⁶⁷ Tiedonanto nojasi paitsi Euroopan yhteisön perustamissopimuksen myös niin sanottuun Amsterdamin pöytäkirjaan (1997), joka oli nostanut yleisradiot erityispaikaksi. Pöytäkirja katsoi julkisen yleisradiotoiminnan liittyvän ”suoraan jokaisen yhteiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin” sekä tarpeeseen turvata viestinnän moniarvoisuus.⁶⁸ Valtioneuvoston tiedonanto oli kuitenkin sallittua vain, jos rahoitus myönnetään jäsenvaltion ”määrittämällä ja järjestämällä julkisen palvelun tehtävänkävityksellä” eikä se vaikuta kilpailuolosuhteisiin yleisen edun vastaisesti.⁶⁹

Komissio edellytti, että tehtävät oli määrittävä kansallisessa laimsäädännössä selkeästi ja että tehtävien täyttämistä valvoi riippuma-

Vuonna 2002 Ylen tehtäviä laajennettiin internetissä tarjottaviin ohjelma- ja lisäpalveluihin, joista esimerkiksi mainittiin superkasettitelevisio. Ylen superkasettitelevisioin viisuaalisesta ilmeestä vastasi mm. Atja Apo.

ton toimielin. Komissio piti myös yleisradioiden laaja-alaista tehtävänkävintä oikeutettuna. Tehtävänkävintä kuului myös ”palveluja, jotka eivät ole ohjelmia perinteisessä merkityksessä, esimerkiksi online-tietopalveluja, silloin kun ne täyttävät samat yhteiskunnan demokraattiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tarpeet”.⁷⁰ Hallituksen esitys viittasi tiedonantoon suoraan korostaessaan, että komissio ”jättää yleisradioyhtiöiden tehtävien määrittelyt jäsenvaltioiden päätettäväksi”.⁷¹ Näin lainaukseen olevan sopuunsa valtioneuvoston kanssa ja noudattavan komission linjauksia.

Eduskunnassa julkisen palvelun tehtävänkävintään laajennus hyväksyttiin yksimielisesti. Uudet jakelut eivät tässä vaiheessa huolestuttaneet edes kaupallista media-alaa, sillä sen päähuomio oli samassa yhteydessä toteutetussa toimilupamaksun puoltamisessa. Kilpailuvirasto oli vuonna 1996 pitänyt toimilupamaksua kilpailun värittävänä ja vihannut samalla Yleisradion ohjelmistollaan tunkeutuneen kaupallisten kanavien roivirille.⁷² Kaupalliset televisioimijat MTV ja Nelonen olivat alkaneet enenevästi kyseellä kilpailu Yleisradio liian aggressiivisesti kaupallisen median kanssa – ja osittain kaupallisilta toimijoilta kerättyä rahoilla. Vuonna 2000 Suomen Kaupallisten Televisioimijain Liitto (SKTL), jonka MTV ja Nelonen olivat perustaneet, oli tilannut I-T-T-Tuutkimuksella selvityksen toimilupamaksun kilpailuvuorokausista. Tilajien intrressejä myötäillen selvitys oli katsonut Yleisradion kilpailun osittain kaupallisilla sisällöillä osittain samoista katsojista kaupallisten kanavien kanssa. Se olikin päättänyt ehdottaa paitsi luopumista toimilupamaksusta myös Yleisradion tehtävänkävintä rajoittamista.⁷³ Mutta kun laki lievensi toimilupamaksuja, tuska Yleisradion tehtävänkävintä selvitettiin.

TÄYDEN PALVELUN PUOLESTA

Sekä EU-lainsäädäntö että kaupallisen median vaatimukset nousivat näkyvästi esille, kun seura-

vat merkinnät Yleisradion tehtävänkävintään kirjattiin vuonna 2005. Tällä kertaa valmistelusta vastasi Seppo Niemelän johtama parlamentaarinen työryhmä, jonka valmiit pykälämuutokset siirtyivät lopulta muuttamattomina lakiin.⁷⁴ Luovuttaessaan selvityksen Niemelä muistutti EU-säädösten edellyttävän mahdollisimman tarkkaa julkisen palvelun määrittelyä, ja siksi pienetkin muutokset ehdotukset perusteltiin siinä huolellisesti. Toisaalta työryhmä muistutti myös, että ”julkisen palvelun tehtäviä ei tule kirjata siten, että ne rajaavat ohjelmiston kehittämistä”.⁷⁵

Nyt kaupalliset toimijat olivat heränneet vaatimaan, että Yleisradion tulisi keskittyä vain sellaisiin ohjelmistoihin, joita kaupalliset toimijat eivät tarjoaneet.⁷⁶ Niinpä työryhmällä oli edellytettävä kantaanottoa niin sanottuun täyden palvelun periaatteeseen. Vastoin media-alan vaatimuksia sekä Niemelän työryhmä että hallituksen esitys katsoivat, että täydestä palvelusta luopuminen vaarantaisi koko julkisen palvelun aseman. ”Muu kuin täyden palvelun periaatteen mukainen julkisen palvelun määritys johtaisi vaikeisiin tulkitustilanteisiin siitä, millainen ohjelmisto olisi katsottava julkiseksi palveluksi.”⁷⁷

Sen sijaan Niemelän työryhmä ehdotti julkisen palvelun erityisten tehtävien, eli seitsemän kymmentä, työryhmä päivitti määrittämää lisäpalvelua asioita, jotka jo olivat tärkeitä yhtiön toiminnassa ja jotka pyrkivät ”korostamaan julkisen palvelun ohjelmiston oleellista luonnetta ja painopistettä”. Se toi tehtävänkävintään ”kansalaisen” käsitteen ja muuttanut uusia ilmaisuja, kuten ”osallistuminen” ja ”vuorovaikutus”. Sanan ”opiskelu” työryhmä halusi muuttaa ”oppimisiksi”. Uutuus oli myös ”monikulttuurisuus”, jossa kyse oli vähemmistöjen kulttuurien edistämisestä ja turvaamisesta. ”Suvaitsevaisuuden” tukeminen puolestaan tarkoitti sitä, että Yleisradion tulisi auttaa ”yhtenä ymmärtää erilaisuutta ja kykyä nähdä siinä myönteisiä puolia sekä yrittäjä myös ymmärtää erilaisuuden syitä”.⁷⁸ Tärkeimmät

set korostivat Yleisradion roolia kansalaisia ja demokraattia palvelevana instituutiona.

Sekä selvityksen tekemisen aikaan että nyttemmin on keskusteltu siitä, kuuluuko viihde Yleisradion tehtäviin. Niemelän työryhmä piti viihdettä tärkeänä ilmaisumuotona, joka kuuluu täyden palvelun tehtävään. Korostaakseen Yleisradion kaupallisesta mediasta erottuvaa roolia työryhmä halusi puhua tehtävänannossa ”virikkeellisestä viihdestä”.⁸⁴ Kaupallisen media-alan etujärjestö Viestinän Keskusliittoa ehdotettu tehtävämäärittely ei tyydyttänyt. Sen mielestä Yleisradion tulisi keskittyä ”yhteiskunnallisten ja sivistyksellisten tarpeiden tyydyttämiseen läyden palvelun sijaan”.⁸⁵ Kriittikki jäi kuitenkin vaihmeaksi, sillä Yleisradion tärkeimmät kilpailijat olivat tyytyväisiä työryhmän ehdotukseen luopua

toimilupamaksusta kokonaan. ”Pääasia, ettei Yle kilpaile meidän rahoillamme”, Nelosen toimitusjohtaja Juha-Pekka Louhelainen lausui lehlihaastattelussa.⁸⁶

Hallituksen esitys katsoi, että Niemelän työryhmän ehdottamat uudet velvoitteet selkiyttivät Yleisradion julkisen palvelun erityisiä tehtäviä. Hallituksen mielestä ”nykyaikaisesti julkisen palvelun määrittelmä” vastaisi nykyajan arvoja ja nopeasti muuttuvaa viestintäympäristöä, tukisi demokratiaa edistämällä suvaitsevaisuutta, monikulttuurisuutta ja tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassa sekä estäisi kansalaisten eriarvoisuuksia.⁸⁷

EU:n kilpailupolitiikan vaikutus Yle-lakiin korostui eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnössä. Valiokunta huomautti siitä, että komission yleisradiotiedonannossaan määrittelemät suuntaaviivat eivät estä julkisen palvelun laaja-alaista määrittelyä. ”Julkisen palvelun ohjelmatarjonta voi olla niin sanottua täyttä palvelua, kun se kansallisesti katsotaan perustelluksi.” Julkista palvelua ei valiokunnan mielestä voida rajata tiettyihin ohjelmatyyppeihin eikä mitään ohjelmatyyppejä sulkea julkisen palvelun ulkopuolelle. ”Julkisen palvelun tehtävään kuuluvan virikkeellisen viihteen on kuitenkin täytävä edellä mainitut yhteiskunnan demokraattiset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tarpeet”.⁸⁸ Loppupaketti oli eduskunnan liivä myönnytys media-alan arvosteluun.

Seppo Niemelän työryhmä toi Ylen tehtävänantoon ”virikkeellisen viihteen”. Presidentin kanslia oli Yle TV:n esittämä poliittinen satiri, jonka yhtä pääosaa, kansliapäällikkö Jorma Viitasta, esitti Robin Svarström. Taustalla Lotta Lehtikari ja Mari Turunen.

KUVA: ANNE WAHLSTRÖM, ZODIAC FINLAND – YLE 2008.

Politiisesta yksimielisyydestä kieli, että laki hyväksyttiin käytännössä ilman keskustelua.

TEHTÄVÄNANNON ARVOSTELU KOVENEK

Seuraavaan muutostyökirjoitukseen EU:n sääntely vaikutti vielä näkyvämmän, sillä sen tärkeänä katalyyttinä oli komission vuonna 2009 uudistama yleisradiotiedonanto. Uusien digitaali-tekniikoiden ja internet-pohjaisten palvelujen nopea kehitys oli tuottanut lisää kanteleita komissiolle, minkä vuoksi se päivitti ratkaisukäytäntönsä kuvasta.⁸⁹ Uudistettu tiedonanto toi julkisen palvelun valvontaan uusia elementtejä, kuten uusien merkittävien palveluiden ennakkoarvioinnin, mutta julkisen palvelun tehtävämäärittelyksen osalta linjauksia ei sisällöllisesti muuttunut. Se nimettiin komission yleisradioita mukaan uusille jakelutelle. ”Julkisen palvelun tehtävän määrittelyä voi myös heijastaa toiminnan kehitystä ja monipuolistumista digitaali-tekniikan aikakaudella, ja siihen voi sisältyä audiovisuaalisia palveluja, jotka tarjotaan kaikkien jakelukanavien kautta.”⁹⁰

Suomessa komission tiedonanto vaikutti eniten hallintoneuvoston tehtäviin, kuten jäljempänä huomataan. Julkisen palvelun määrittelyä tehdyt muutokset olivat lähinnä kosmeettisia. Samana lakipaketin liitettiin myös paljon suurempi mallitus: perinteisestä televisiomaksusta – eli ”lupamaksusta” – kuten se kansan suussa yhä kulkui – luopuminen ja siirtyminen kansalaisten maksamaan yleisradiotv:oon.⁹¹ Julkisuudessa päähuomio keskittyi rahoituslakiin.

Lainmuutokset valmisteltiin jo vuonna 2008 työssä aloittaneessa Mika Lintilän (kesk.) parlamentaarissa työryhmässä. Koska yhä uscomentalainen jätti televisiomaksun maksamattana, työryhmän päätetäväksi nousi Yleisradion rahoituksen uudistaminen, mutta samalla sen oli määrää tarkastella myös julkisen palvelun tehtävän laajuutta. Työryhmä löysiikin tehtävämäär-

tyksesiä selkiytettävää. Tässä se viittasi suoraan komission yleisradiotiedonantoon, jonka mukaan tehtävä voi olla laaja-alainen mutta samalla sen on oltava riittävän täsmällinen. Toisaalta työryhmä siteerasi silloin vielä tuoreita EU-tuomioistuimen päätöksiä, jonka mukaan ”kaupallisten televisiokanavien toiminta ei voi rajoittaa jäsenvaltioiden näiden määrittellessä yleisradiotoiminnan julkisen palvelun tehtävää”.⁹² Toisin sanoen määrittely ”voi kattaa monipuolisesti eri ohjelmistotyyppejä riippumatta siitä, tuottavatko kaupallisesti rahoitetut televisioyhtiöt samanlaista sisältöä”.⁹³

Lintilän työryhmä oli lopulta se, joka oli valmis luopumaan siihen asti niin tärkeänä pidettyä ”täyden palvelun” käsitteestä Yleisradion tehtävämäärittelyssä. Selvityksessä todettiin sen aiheuttaneen ”tulintaongelmia”, mikä viittasi kilpailijoiden toistuvaan arvosteluun. Viestinnän Keskusliitto oli lausunsaan moittinut tehtävänantoa epäselväksi ja katsonut, että täysi palvelu antaa Yleisradiolle itselleen ”vapaa kädet päättää toimintansa sisällöstä”, eikä ole EU-oikeudellisesti kestävällä pohjalla. Sen mielestä ”julkiseen palveluun kuuluu ainoastaan sellaiset ohjelmasisällöt, jotka liittyvät yhteiskunnallisiin, demokraattisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin. Muut ohjelmasisällöt ja palvelut kuuluvat kaupallisten yhtiöiden hoidettavaksi”.⁹⁴ Sanomalehdet kävivät Viestinnän Keskusliiton ja Sanomalehtien Liiton evästyksellä suoranaista kampanjaa, jossa ne kymmenessä pääkirjoituksessaan ja kolumneissaan arvostelivat kovin sanoin lähinnä Lintilän työryhmän ehdottamaa mediomaksua mutta sen ollessa myös Yleisradion liian laajaa julkisen palvelun määrittelyä.⁹⁵

Toisin kuin aiempi Niemelän työryhmä Lintilän työryhmä ei esittänyt pykälätoisia muutoksia. Siitä huolimatta sen julkisen palvelun tehtävää koskevat ehdotukset siirtyivät sellaisenaan lakiin, joka tosin saatiin säädetyksi vasta kolme vuotta myöhemmin. Syynä viivästyksen oli erimielisyys Yleisradion rahoitusmallista, josta saavutettu poliittinen konsensus oli hajonnut osin

Mika Lindlän työryhmä nosti Ylen erityisohjelmien nuorille suunnatut ohjelmat. *Summen – hyvä syys herättä* oli koululaisille suunnattu kesäaamujen ohjelma, jota juonsivat Mirella Pekkonen ja Kalle Lindroth.

EUVAT: JYRKI VALKAMA, YLE 2008.

jonnan tulisi ”erottua läsiä kaupallisesta ohjelmatarjonnasta esimerkiksi sisältönsä tai esittämistavallaan siten, että sen esittämistä voidaan valitsevassa kilpailutilanteessakin perustella julkisen palvelun tarpeesta käsin”. Yleisradion palvelujen muuttuessa verorahoitteiseksi yhtiön tulisen mielestä lisät kotimaisia ohjelmahankintoja. Samalla valioikunta eväsi, että julkisen ja kaupallisen tarjonnan ”päällekkäisyyttä ja osittaista kilpailuilmanetta ei tule julkisin varoin tuetulla ohjelmatarjonnalla lisätä tai kärjistää, jollei sitä voi ohjelmatyypikohtaisesti tai sisällön perusteella julkisen palvelun periaatteista käsin perustella.”⁹⁶

Kannanotot on tulkittava jälleen vastaukseksi mediateollisuuden arvosteluun, joskin internetin uusia palveluja, kuten Yle-Areenaa, valioikunta halusi laajennettavan. Lain lähetekeskustelussa muutamat kokoomuksen kansanedustajat olivat nostaneet yhtiön verkkouispalvelun mahdollisen kilpailuhaitan esille.⁹⁸ Samoin Viestinnän Keskusliiton toimitusjohtaja Valtteri Niiranen oli lehdistöjoitukseensa huomauttanut, että ilmaisilla verkkosivustollaan ”Yle syö – kotimaisella lehdistöllä menestyksen eväitä”.⁹⁹ Lausunnossaan valioikunnalle liitto ei kuitenkaan maininnut verkkouispalvelua vaan lakini kirjattavaksi, ”ettei julkisen palvelun tehtävän tarjoaminen saa vääristää kilpailua yleisen edun vastaisesti”. Viestinnän Keskusliitto olisi halunnut poistaa tehtävistä myös painotuksen nuorille suunnattuun ohjelmistoon.¹⁰⁰ Kysymys verkkouistien maksullisuudesta oli vasta viriämässä, sillä siihen asti suomalaiset sanomalehdet olivat tarjonneet sisältönsä verkossa ilmaiseksi. Ensimmäisenä Suomessa maksuun otettiin käyttöön *Kauppalehti* keväällä 2012.¹⁰¹ Muut lehdet seurasi vähitellen perässä.

KAMPANJOINTIA JA KOSMETIIKKAA

Seuraava muutos, sekäin joksennkin kosmetiikan, julkisen palvelun tehtäviin tehtiin vuonna

mediateollisuuden ahkeran lobbauksen ansiosta.⁹⁴ Päättilänteen laukausi vasta eduskuntaryhmien puheenjohtajien joulukuussa 2011 asuntola ja viestintäministeri Krista Kiurun (sd.) johdolla kokoon harstina yhteinen julkilausuma, johon kirjattiin rahotusta ja julkista palvelua koskevat linjaukset vahvistettiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä.⁹⁵

Kun hallitus sen pohjalta teki lakiesityksensä, tehtävään otettiin ehdotettiin kaikkiaan viittä muutosta, jotka kohdistuivat enemmän sanamuotoihin kuin periaatteisiin. Ensimmäinen vaatimus täyden palvelun ohjelmistoista korvattiin ”ajankäytön malli” velvoitteella tuoda ”monipuolinen ja kattava televisio- ja radio-ohjelmisto jokaisen saataville yhteisöihin”. Muutoksen tavoitteena ei kuitenkaan ollut kaventaa ohjelmistoa vaan säilyttää se kaikessa laajuudessaan. Toiseksi tehtävään otettiin sisällytettiin täydennys, jonka mukaan palveluja voitaisiin tarjota ”valtakunnallisesti ja alueellisesti”, mikä vastasi ohjelmatarjonnan vallitsevaa tilannetta. Kolmanneksi pykälään ehdotettiin terminologista muutosta, jonka mukaan palveluja tuli tarjota ”yleisissä viestintäverkkoissa” kaikkien televerkkojen sijasta. Muutos yhdenmukaisti Yle-lakia sulhteessa muuhan viestintälainsäädäntöön.⁹⁶

Neljännäksi julkisen palvelun erityisiä tehtäviä ehdotettiin täydennettäväksi siten, että kotimaisen kulttuurin, taiteen ja virikkeellisen viihteen säilyttäminen nostettiin tuottamisen, luomisen ja kehittämisen rinnalle. Viides muutosehdotus oli, että ohjelmistoissa tulisi painottaa paitsi lapsille myös nuorille suunnattuja ohjelmistoja, eli lisätä Yleisradion tarjontaa kohderyhmälle, jonka mediankulutuksen tiedettiin painottuvan kaupallisiin kanaviin.⁹⁷ Tehtävänmäärittämisellä haluttiin hillitä nuoren yleisön pakkoa Ylen kanavilla.

Eduskunta hyväksyi lakiesityksen Yleisradion tehtävien osalla käynnissä muuttamattomana.⁹⁸ Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoi julkista palvelua koskevan määrätelmän täyttävän komission yleisradioedunnon vaatimukset, mutta se tähdeni, että Yleisradion nuorille suuntaamaan tar-

2017. Valmistelusta vastasi kansanedustaja Arto Satosen (kok.) johtama parlamentaarinen työryhmä, jonka oli määrä selvittää paitsi Yleisradion tehtävän laajuutta myös sen rahoituksen tasoa ja merkitystä yhteiskunnassa. Yleisradioveron säätämisen jälkeen kaupallinen media oli käynyt päättymätöntä kampanjaa, jossa itse veroa vuoroitoksi ja jättipotiksi” ja väitettiin Yleisradiota markkinahäiriköksi.¹⁰² Vuoden 2015 vaaleihin media-ala oli varustautunut tilaamalla toimittajana ja yritysjohtajana tunnetulta Jaakko Tapamelta raportin ”Ylen suuri tehtävä”, joka kokosi yhteen media-alan Yle-kriittikin keskeiset argumentit ja esitti yhtiön tehtävien supistamista.¹⁰³ Poliittinen ilmaapiiri nähti suosivan hyökkäystä Yleä vastaan. Vuoden 2015 vaaleja edeltäneessä paneelissa keskustan puheenjohtaja Juha Sipilä,

tuksensa muutamalla rivillä.¹⁰⁹ Työryhmä esitti julkisen palvelun yleisistä tehtävänkantoa tarkennettavaksi siten, että Ylen tulisi tarjota julkisen palvelun sisällönpalveluja yleisissä viestintäverkoissa paitsi valtakunnallisesti myös ”maakunnallisesti”, kun silloisessa laissa vaadittiin ”alueellista” palvelua. Tällä ei haettu muutosta yhtiön rooliin, vaan maakunnallisuus ilmaisit vain alueellisen tehtävän vähimmäistason. Edelleen työryhmä halusi tarkentaa seitsemänneen pykälän toista momenttia siten, että Ylen tehtävänä olisi tukea paitsi suvaitsevaisuutta myös ”suomalaisen kulttuuriperinnön vaalimista”, ”yhdenvertaisuutta” ja ”tasa-arvoa”. Silloisessa laissa olleen ”monikulttuurisuuden” ryhmä halusi korvata ”kulttuurisella moninaisuudella”.¹¹⁰ Viimeksi mainittu vaatimus tuli perussuomalaisilta.

Kokonaan uudeksi julkisen palvelun tehtäväksi työryhmä esitti ”sanarvapauden, korkeatasoisen journalismin ja median monimuotoisuuden edistämisen”. Tämä tehtävä oli larkkoitettu lieventämään kaupallisen media-alan vastakkainasettelua Yleisradion kanssa. Monimuotoisuudella tarkoitettiin sitä, että Yleisradion tulisi toiminnallaan edistää myös kaupallisen tarjonnan edellytyksiä.¹¹¹ Työryhmä hahmotteli yhteistyötä esimerkiksi uhkelutuotannoissa ja verkon uutisvälilyksessä, jossa Yle voisi linkittää kaupallisten toimijoiden sisältöjä sivuilleen. Työryhmä ehdotti myös, että Yle palaisi Suomen Tietoimisto STT:n asiakkaaksi ja tulisi näin turvaamaan kansallisen perusuutispalvelun säilymistä.¹¹² Viimeksi mainittu toteutui seuraavana vuonna.

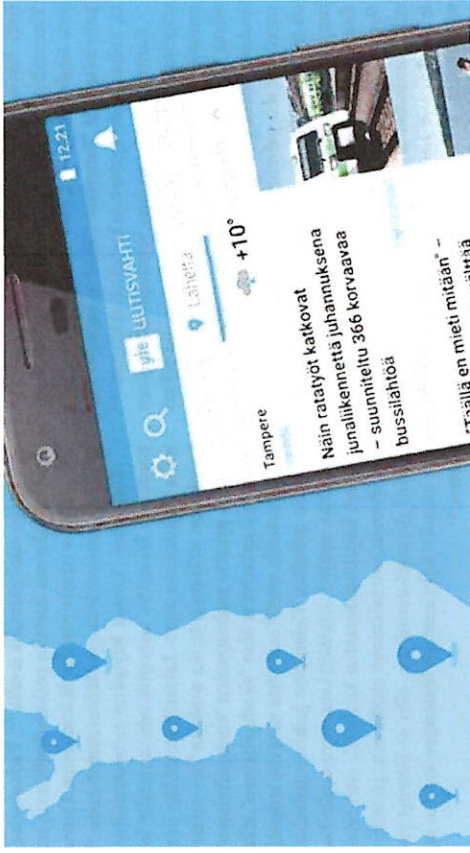
Nännäkin ehdotukset muutoksista julkisen palvelun tehtäviin siirtyivät sellaisenaan hallituksen esitykseen,¹¹³ eikä eduskuntaakaan puuttunut niihin, sillä sen päähuomio kohdistui hallintoneuvoston tehtäviin koskeviin muutoksiin. Liikenne- ja viestintävalokunnan evästysmuksaan Yleisradion tuli ”lisätä ostoja kotimaisilta ja eurooppalaisilta riippumattomilta tuottajilta sekä tuotantopalveluiden ja kotimaisten muiden esitytys- ja käyttökorvausten hankintoja 30–35 prosen-

tilla vuoteen 2022 mennessä”. Lakiin laivoitella ei kirjattu, vaan hallintoneuvoston tuli vuosittain päättää ostojen painotuksesta ja aikataulusta.¹¹⁴ Vaikka Medialiitto oli lausunnonsaan vaatinut, että ”julkisen palvelun tehtävästä rajataan pois lehdistön palvelujen kaltainen, pääasiassa teksti- ja mobiiliuutisointi”, koska ”Suomessa ei ole tarvetta eduskunnan lehdistöle”,¹¹⁵ asiaan ei eduskuntakäsittelyssä tartuttu.

MEDIAALIITON KANTELU HAASTAA TEKSTISÄÄLLÖT

Kesäkuussa 2017, tasan viikkoa ennen kuin edellä selostettu Yle-lain muutos säädettiin, media-alan edunvalvojajärjestö Medialiitto teki Euroopan komissiolle valtiontukikantelun. Siinä pyydyttiin komissiota ratkaisemaan, saako yleisradioveron tuottoa käyttää teksti- ja äännekuksäällöjen tuottamiseen. Medialiiton näkemyksen mukaan Yleisradion teksti- ja äännekuksäällöiden tuottoa ei voitu pitää julkisen palvelun yleisradioituksena eikä se siksi olisi valtiontukisääntöjen mukaista. Toiseksi kantelu esitti, että julkisin varoin tuettu verkkouutistoiminta vaikeutti huomattomasti kaupallisten toimijoiden maksullisten verkkopalvelujen kehittämistä. Kolmanneksi Yleisradion julkisen palvelun tehtävä oli määriteltä laissa epätarkasti. Neljänneksi kantelija katsoi, ettei Yleisradion hallintoneuvosto ollut tosiasiallisesti yhtiön johdosta riippumaton elin eikä näin voinut valvoa yhtiön toimintaa.¹¹⁶

Medialiiton verkkosäällöjä koskeva argumentti ei ollut uusi. Ensimmäisenä sen lienee esittänyt Saunoma WSOY:n toimitusjohtaja Hannu Syrjänen, silloisen Viestinnän Keskusliiton hallituksen puheenjohtaja, jo vuonna 2004: ”Kun Yleisradio laajentaa toimintaansa uusiin viestintä- ja viestintäverkkojen toimintoihin – sen tulisi keskittyä nimenomaan sellaisiin palveluihin, jotka liittyvät yhteiskunnan demokraattisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tarpeiden tyydyttämiseen.”¹¹⁷ Kaut-

Ylen teksti- ja äännekuksäällöiden internetissä ei miellyttänyt kaupallista media-alaa. Vuonna 2014 julkaistiin Uutisvahti-palvelu kirjasti kiistaa julkisen palvelun rajoista. KUVA: ANJA MALMIOJA, IEE 2017.

allisten toimijoiden silmäkuksäiksi Yleisradion verkkosäällöt muodostuivat kuitenkin vasta 2010-luvulla, kun älypuhelimet yleistyivät. Merkittävä rajapyykki oli Yleisradion Uutisvahti-sovelluksen julkaiseminen vuonna 2014. Väite oli, että yhtiön teksti- ja äännekuksäällöiden käyttöä muistuttivat liikaa sanomalehtikustantajien tarjontaa ja väärästä siksi kilpailua.¹¹⁸

Kantelun taustalla oli Medialiiton pettynyt paitsi siihen, ettei se ollut saanut lobattua painotuksiaan Yle-lakiin, myös siihen, ettei Yleisradion hallintoneuvoston keväällä 2017 tekemä emakkoarvioinnit ollut muuttanut yhtiön toimintatapoja.¹¹⁹ Medialiitto oli pyytänyt emakkoarviointia nimenomaan Ylen alueellisesta verkkouutispalvelusta ja uutisten personoinnista. Lausunnonantajista vain kaupalliset kilpailijat halusivat yhtiön luopuvan verkon tekstisäällöistä, koska katsolivat ne EU:n valtiontukisääntösten perusteella kielleyksiksi, kun taas muiden mielestä verkossa välitetyt alue- ja paikallisuutiset olivat luonte-

osa Yleisradion tehtäviä, koska ne palvelivat kansalaisten tiedonsaantia. Arvioinnit varten tehty Tampereen yliopiston selvitys ei löytänyt mitään näyttöä siitä, että Ylen verkkouutiset heikentäisivät merkittävästi kaupallisen median toimintaedellytyksiä. Hallintoneuvosto päättikin hyväksyä arvioitujen palvelujen jatkumisen.¹²⁰

Kantelu oli kaupallisen median Yleisradioon kohdistaman arvostelun klimaksi ja johti lopulta toistaiseksi laajamittaisimpaan ja eniten keskustelua herättäneeseen muutokseen Yle-lain julkisen palvelun tehtävän määrittelyssä. Kolmisen vuotta kestäneen valmistelun aikana julkaistiin kymmeniä puhekuksäällöjä, joissa otettiin kaavailuksiin lähtien pääkirjoituksista myötäili kantelun näkökuksäällöitä ja ajot näin avoimesti tehtyitä töiden omaa asiaa.¹²¹ Esimerkiksi elokuussa 2020 kymmenen Lännen Median kuuluvan maakuntalehden päätoimittajat julkaisivat yhteisen kannanottonsa, jossa arvosteltiin lausunnotkirjoituksella ol-

lutta lakiluonnosta puutteelliseksi ja vaadittiin Yleisradion toiminnan kaventamista verkossa, jota lehdistö saisi tilaa kehittää omia maksullisia palveluitaan ja "kansalaiset voisivat vapaasti valita, millaisia uutispalveluja he haluavat käyttää".¹⁵²

Kantelussa Yleisradion tehtävänkääntymisen ongelmia tarkentui verkossa julkaistavien teksti- ja ääniviestien tuottamiseen. Parlamentaariset työryhmät olivat sivuuttaneet aiemmat tarkentamisvaatimukset, koska tekstisisältöjen oli ajateltu sisällyneen julkisen palvelun määritelmiin. Komissio oli nyt eri mieltä. Se viestitti, että julkisen palvelun tehtävää oli yleisradiolaisissa täsmennettävä. Komission epävirallisen tutkinnan aikana sekä Suomen valtio että Mediaaliitto toimittivat kirjelmää komission kilpailupääasoston virkamiehille ja edellinen neuvotteli lain sisällöstä komission kanssa. Koska komissio ei ole sallinut asiainkirjojen ja käytyn viestinvaihdon julkistamista, lainnsäädäntöprosessi jäi keskeisiltä osin pimeään.¹⁵³ Mediaaliitto kuitenkin julkaisi alkuperäisen EU-oikeudellisen perusteluistionsa ja laati siitä jopa suomenoksen.¹⁵⁴

Suomella oli käytännössä kolme mahdollisuutta vastata komission vaatimuksiin: Se olisi voinut olla reagoimatta niihin ja jättää Yleisradion tehtävänkääntöprosessi ja keskeisiltä osin pimeään. Komission päätöksestä Suomi olisi voinut ottaa osaa. Tällöin kanitelemä käsitteily olisi edennyt komission viralliseen tutkimamennetelyyn, jonka seurauksena komissio olisi saattanut määrätä Suomen muuttamaan lainnsäädäntöään. Komission päätöksestä Suomi olisi voinut halutessaan valittua EU:n tuomioistuimeen. Toisena vaihtoehdona liikkene- ja viestintäministeriö olisi voinut asettaa parlamentaarisen työryhmän valmistelemaan laaja-alaista yleisradiolain muutosta ottaen huomioon kantelussa esitetyt näkökohdat. Muutoksiin olisi sitten haettu komission kanta. Kolmas vaihtoehto oli tehdä vain ja ainoastaan ne muutokset, joita komission virkamiehet keskusteluissa edellyttivät. Suomi valitsi viimeksi mainitun, helpoimman tien. "Hallituksen tavoitteena on, että asian käsittely pysyy epävirallisella tasolla ja että yleisradiolakiä muuuttaisiin

se, että komission virkamiesten kanssa käytyjä keskusteluita ei voitu dokumentoida, herätti arvostelua. Perustuslakivaliokunta piti erittäin ongelmallisena sitä, ettei hallituksen esityksen sisältymästä suhteesta arviota kansallisesta liikkuvararasta suhteesta EU:n valtiontukisääntelyyn, eikä ollut vakuutunut siitä, että esitykseen sisältynyt tulinta EU-oikeuden vaatimuksista oli oikea. Sen kuulemista asiantuntijoista eräät olivat pitäneet sisällörajoituksia ongelmallisina Yleisradion sananvapauden ja yleisön tasavertaisen tiedonsaannin kannalla. Valiokunta paheksui lausunnossaan sitä, että "sananvapauten kohdistusvaikutukset, jota perustellaan komission kannalla, perustuu keskeisellä tavalla vain dokumentoituihin keskusteluihin EU:n virkamiesten kanssa".¹⁵⁵

Myöskään liikenne- ja viestintävaliokunnan mielestä parlamentaarisen vaiannon periaate ei toteutunut lain valmistelussa parhaalla mahdollisella tavalla. Se totesi, että konkreettisen säädöksen valmisteluun tulisi tapahtua kansallisesti, varsinaisen kantelumenettelyn ulkopuolella.¹⁵⁶ Valiokunta kuitenkin katsoi lakiesityksen EU-oikeudelliset näkökohdat päteviksi ja hyväksyi sen, että lain sanamuotoa tuli täsmentää mutta mahdollisimman pienin muutoksin. Toisaalta se totesi, ettei nimenomaisesti tekstimuotoista sisältöä koskeva EU-tasoinen oikeuskäytäntö ollut eikä myöskään tutkimusnäyttö sitä, että Yleisradion maksuton sisältö olisi heikentänyt kansalaisten halua maksaa kaupallisen median verkkosisällöistä.¹⁵⁷ Sama näytön puute oli tuotu esiin myös hallituksen esityksessä.¹⁵⁸

Lain eduskuntakäsittely kesti yli vuoden ja oli poikkeuksellisen perusteellinen; valiokunnat kuultivat yli 40 asiantuntijaa. Liikenne- ja viestintävaliokunta hyväksyi hallituksen esityksen lopulta muuttamattomana,¹⁵⁹ joskin tarkensi pykälän tulkitintoja. Istuntopöytäkirjassa käsiteltiin vain muutama puheenvuoro. Eduskuntakeskustelun valmuka selittää varmasti se, että lain ensimmäinen käsittely tapahtui 24. helmikuuta 2022

– päivänä, jona Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Samassa käsittelyssä hylättiin "Tieto kuuluu kaikille" -kansalaisaloite, joka oli vaatinut, että tekstimuotoisen verkkosisältö yksinkertaisesti lisätään osaksi Yleisradion julkisen palvelun tehtäviä ja arviotaisiin lain mukaisessa ennakoarvioinnin menetelyssä.¹⁶⁰

TÖRMÄÄVÄT TULKINNAT, LAIHAH TULOKSET

On näkökulmakysymys, oliko Ylen tekstisisältöihin tehty rajaus merkittävä ja riittävä vai ei, ja siksi lainmuutos ei hillinnyt kiistelyä. Lakia säädettäessä eräät asiantuntijat olivat katsooneet rajoitusten kaventavan kansalaisten tiedonsaannin ja pitäneet niitä puuttumisena Yleisradion sananvapautteen.¹⁶¹ Samaa oli viestittänyt myös Yleisradio,¹⁶² mutta sen ainoa mahdollisuus oli sopeutua vaatimuksiin ja muuttaa loimituksellisia käytäntöjään. Mediaaliitto taas piti rajoituksia ja alun alkaen liian sallivina eikä yhtä sen mielestä noudattanut niitä.

Mediaaliitto oli lausunnoissaan edellyttänyt, että Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön tulisi korkeintaan referoida yhtiön julkaiseman televisio- tai radio-ohjelman sisältöä. Useimpia laissa nimettyjä poikkeuksia, joissa tekstisisällöllä ei vaadittu kytkentää televisio- tai radio-ohjelmiin, liitto oli pitänyt tarpeettomina.¹⁶³ Kantelua laatinut asianajaja Mikko Alkio katsoi yleisradiotoiminnan kilpailuoikeudellista sääntelyä käsittelevässä kirjassaan komission asettuneen tukemaan Mediaaliiton näkemystä, jonka mukaan tekstimuotoinen julkaisu toiminta on yleisradiotoimintaa vain, jos se liittyy radio- ja televisio-ohjelmiin. Hän arvosteli perustellusti sitä, ettei laki sen enempää kuin sen esityksensä määrittelee yksityiskohtaisesti, mitä tämä kytkös tarkoittaa ja miten se toteutetaan.¹⁶⁴

Monet komission valtiontukipäätöksiä analysoineet tutkijat, kuten Benedetta Brevini, Karen

nomat.⁷¹ Hallintoneuvoston itsensä tehtäväksi ei voi jättää julkisen palvelun rajojen määrittelyä suhteessa riippumattomaan mediaan”, väittää *Turun Sanomat*.⁷²

Komission yleisradiotiedonannon mukaan jäsenvaltioiden tulisi avoimeen julkiseen kuulemiseen perustuvan ennakkoarviointimenettelyn avulla selvittää, ”käytävätkö yleisradioyhtiöiden suunnitellut merkittävät uudet audiovisuaaliset palvelut Amsterdamin pöytäkirjan vaatimukset” – siis, että ne vastaavat yhteiskunnan demokraattisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin eivätkä vaikuta haitallisesti markkinoihin. Komission mukaan objektiivinen arvio edellytti, että se teetetään taholla, joka on ”tosiasiallisesti riippumaton yleisradioyhtiön [toimivasta] johdosta” ja jolla on riittävät valmiudet ja resurssit tehtävään.⁷³

Media-alan puheenvuoroissa hallintoneuvoston ei nähty tällaisena riippumattomana elimenä. Sen sijaan ihanteeksi nostettiin usein Ison-Britannian yleisradioyhtiötä BBC:tä valvova BBC Trust, joka ei koostu poliittikoista vaan jonka jäsenistö kootaan julkisen haun perusteella ja edustaa laajassa mielessä yleisiä.⁷⁴ Tosiasiassa BBC Trustin ja Yleisradion hallintoneuvoston asema ja tehtävät eivät juurikaan poikenneet toisistaan, joskin BBC:ssä valvontaa oli yksityiskohtaisempaa. Molemmat olivat yhtiön organisaatioon kuuluvia mutta toimivasta johdosta riippumattomia strategisia toimielimiä.⁷⁵ BBC Trust suoritti uusien palvelujen arvioinnin Britanniassa: Suomessa sama tehtävä haluttiin antaa hallintoneuvostolle.

Liikenneministerinä tuolloin toiminut Suvi Lindén (kok.) näytti taipuvan media-alan painostukseen. Hän ryhtyi valmistelemaan Yleisradiolle kokonaan uutta hallintomallia, jossa paitsi julkisen palvelun tehtävää olisi supistettu myös hallintoneuvostio lakkautettu ja eduskunta valmisti yhteillie hallituksen. Valvontaa varten olisi perustettu eduskunnan yhteyteen riippumaton julkisen palvelun neuvosto, jonka jäseninä olisi sekä kansanedustajia että liikenne- ja viestintäministeri-

riön nimittämiä asiantuntijoita.⁷⁶ Vastoin siihenastista kehitystä malli olisi lisännyt ministeriön toimivaltaa Yleisradioon nähden ja lisännyt valvontabyrokratiaa. Vaikka Lindénin malli sai osittaisia tukea paitsi media-alalta ja pääkirjoituksissa myös Matti Vanhasen (kesk.) porvarihallituksen puolueilta,⁷⁷ näyttää parlamentaarista tukea se ei saanut. Koska oppositiossa olevat vasemmistopuolueet torjuivat ehdottomasti julkisen palvelun neuvoston, länsäädäntö viivästy.

Kun Jyrki Kataisen (kok.) johtama kuuden puolueen hallitus lopulta vuonna 2012 sai aikaiseksi lakiesityksen, siinä ei tehty merkittäviä myönnytyksiä kaupallisen median suuntaan. Asunto- ja viestintäministeri Krista Kiuruun (sd.) neuvottelema parlamentaarinen sopu piti,⁷⁸ ja palattiin Lindénin työryhmän viitoittamalle tielle. Hallitus esitti, että nimenomaan hallintoneuvoston arvioisi ennakoita Yleisradion merkittävät uudet palvelut. ”Hallintoneuvoston voidaan katsoa olevan tiedonannon larkoilama riippumaton toimielin, jonka toimivallasta säädetään lailla.” Keskeisellä sijalla arvioinnissa tuli olla se, että uuden palvelun vaikutukset sekä kilpailu- ja markkinaolosuhteisiin että kuluttajiin ja laajemmin yhteiskuntaan arvioitaisiin kattavasti. Arviointia laadittaessa oli pyydyttävä kilpailu- ja kultuttajiviranomaisen sekä alan keskeisten toimijoiden eli kilpailijoiden lausunnot sekä kuultava myös muita asiantuntijoita.⁷⁹

Hallintoneuvoston tehtäväksi tuli näin arvioinnin kautta varmistaa, ettei uusien palvelujen rahoitus vääristä kilpailua yleisen edun vastaisesti. Markkinavaikutukset saivat komission linjauksen mukaisesti olla kielteisiäkin, kunhan palvelu tuottaa lisäarvoa yhteiskunnan sosiaalisten, demokraattisten ja kulttuuristen tarpeiden palvelemisen kannalta.⁸⁰ Ennakkoarviointivastuun antaminen hallintoneuvostolle esimerkiksi Viestintäviraston tai jonakin muun erikseen nimetyn elimen sijasta korosti ”sen roolia Yleisradion ylläpitämässä toimielimenä ja yhtiön toiminnan riippumattomuuden turvaajana”.⁸¹

Lehtiosiot kehuttivat auliisti poliittisia erimielisyyksiä Ylen ympärillä.

KUVAT: HEIKKI HELKAN, MONTAASI: SEppo ARSUKAINEN 2025.

Toisaalta hallituksen esitys muistutti siitä, että Viestintävirastolla oli yhä roolinsa ja että valtioneuvosto oli periaatepäättökessään katsonut tarpeelliseksi laajentaa myös sen valvontavaltaa.⁸² Komission yleisradiotiedonannon viitaten esitys toteuttiin, että Viestintäviraston tulisi valvonnassaan kiinnittää huomiota ”sen arviointiin, onko Yleisradion rahastosta saama korvaus ollut – – oikeassa suhteessa julkisen palvelun toteuttamiseen toteutuneisiin netustatannuksiin”. Jäisi siis sittenkin Viestintäviraston eikä hallintoneuvoston arvioitavaksi, onko julkisen palvelu rahoitus ylipäänsä mifotettu oikein.⁸³

Aiemmat keskustelut julkisen palvelun neuvostosta oli haudattu, mutta Viestintäviraston Keskuslaiton toisti lausunnonsa kantiensa, ettei hallintoneuvosto olisi objektiivinen ja riippumaton toimielin suorittamaan ennakkoarviointia. Se ehdottiin kaiken julkisen palvelun valvontaan siirtämistä Viestintävirastolle. Ehdotetun ennakkoarviointimallin toisena ongelmana se piti valtuusmahdollisuuden puuttumista. ”Ainoaksi muutosmahalliseksi jäisi kanielu komissiolle”.⁸⁴ Eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunta kuitenkin päätteli, ettei muutoksenhakuotteuta laikiin tarvittaisi, koska ennakkoarviointipäätöskselä on välittömiä vaikutuksia vain Yleisradiolle.⁸⁵

Helsingin Sanomat 6.9.2024

Ylestä haetaan laihaa sopua

Poliitikkojen syytä ottaa valta Ylessä

Keskisuomalainen 10.3.2017

Yleisradion rahoitus tulee ohjata julkisen palvelun ydintehtävään

Medialiitto 12.9.2024

Yle-lain valmistelu etenee, asian-tuntijoilta vastakkaisia lausuntoja

Helsingin Sanomat 27.3.2021

Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoi hallintoneuvoston täyttävän riippumattomuuden vaatimukset ja kelpaavan ennakkoarvioinnin toteuttajaksi.⁸⁶ Viestintäviraston taloudellisen valvonnan tehtäväksi se tarkensi sen varmistamisen, että ”julkisen palvelun rahoittamiseen osoitetut varat käytetään nimenomaan julkisen palvelun tuottamiseen”.⁸⁷ Perustuslakivaliokunnan evästyksen perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta teki pykälään 6 lisäyksen, jonka mukaan hallintoneuvoston tulee arvioida uusia palveluita paitsi suhteessa viestintämarkkinoiden kokonaisuuteen myös ”suhteessa siihen, vastaavako ne yhteiskunnan demokraattisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin”. Se oli suora viittaus Amsterdamin pöytäkirjan vaatimuksiin. Ennakkoarviointia koskevaan pykälään valiokunta ehdotti tarken-

nusta, joka antoi hallintoneuvostolle oikeuden käynnistää arviointi myös omasta aloitteestaan.⁸⁵

Eduskunnan istuuntosalissa puhevuorojen päähuomio oli uudessa rahoituslaissa ja Yle-lain osalta julkisen palvelun määrätelmässä, joten ennakkoarvioinnille ja hallintoneuvoston roolille ei huomiota juuri herunut. Viestintätoimikunnan asiantuntijat eivät ole pitäneet hallintoneuvoston ennakkoarviointia täysin ongelmattomana mutta ovat katsooneet sen kuitenkin järjestelyinä paitsi käytännölliseksi myös hyväksyttäväksi.⁸⁶

Vuoteen 2025 mennessä hallintoneuvosto on toteuttanut viisi ennakkoarviointia.⁸⁷ Ensimmäisen (2011) koski säännöllisten teräväpiirtölähetysten aloittamista, toinen (2014) Tampereen Mediapoliksen studiokapasiteetin vuokraamisen ulkopuolisille ja kolmas (2016) Yle Areenan laajentamista. Viimeisin (2022) tehtiin kaupallisen radioalan pyynnöstä, ja se koski Ylen verkossa tarjoamien äänisisältöjen markkinavaikutuksia. Ainoastaan edellä jo käsitellyt neljäs ennakkoarviointi (2017), joka koski Ylen tekstiutuotoisia verkkosivuja, on johtanut muutoksiin yhtiön toimintatavoissa – sekin vasta komissiolle tehdyn kantelun jälkeen.

KIISTA STRATEGIAA KOSKEVASTA PÄÄTÖSVALLASTA

Kansanedustaja Arto Satosen (kok.) johtaman parlamentaarisen työryhmän keskeinen Yleisradion hallintoa ja valvontaa koskeva ehdotus tähtäsi sekin vain lisäämään hallintoneuvoston valtaa entiseensä. Se ehdotti, että hallintoneuvosto päättäisi jatkossa myös Yleisradion strategiat.⁸⁸ Koska samaan aikaan Yleisradion ja poliitikkojen suhteet olivat muutenkin tapetilla niin sanotun Terrafame-kiistan takia,⁸⁹ työryhmän ehdotuksen pohjalta tehtiin lakiesitys herätti poikkeuksellisen paljon keskustelua. "Haluaivatko poliitikot Ylen puhtehinsä?" kysyi *Helsingin Sanomien* uutisotsikko, kun taas *Keskustiomali-*

sen päätoimittaja vaati: "Poliittikkojen syytä oittaa valta Ylessä".⁹⁰

Sinänsä keskusteltu siitä, kuka päättää yleisradioyhtiön strategiasta, oli paikallaan. Harva tosin huomasi, ettei Yle-laki ollut aiemmin sanonut hallintoneuvoston tehtävään oli päättää yhtiön toiminnan laillisesta saneaan. Lain mukaan hallintoneuvoston merkittävistä muutoksista samoin kuin talouden ja toiminnan suuntaviivoista. Nyt nousi monella taholla pelko, että strategista päätöksensä poliitikoista koostuva hallintoneuvosto haluaisi tunkeutua entistä syvemmälle Yleisradion päätöksentekoon ja puuttua journalistisiin sisältöihin. Muistissa oli, kuinka hallintoneuvoston kokouksissa kautta aikojen oli keskusteltu ohjelmista ja uutisten painotuksista. "On hyvin opittu tushaltansa nyt tulevaisuudessa vain 'isoihin kysymyksiin'", tiivistivät huolen mediatiikija Anu Koivunen ja journalistikan vierailijaprofessori Hanna Nikkanen.⁹¹ Mediatollisuus ei strategiakäsitteeseen tarttunut. Sen sijaan se toisti vaakan vaatimuksensa ennakkoarvioinnin siirtämisestä Viestintäviraston tehtäväksi.⁹²

Koska Satosen työryhmä ei mitenkään perustellut hallintoneuvostolle ehdottamaansa uutta tehtävää, perusteluja ei löytynyt hallituksen lakiesityksestäkään. Se vain lisäsi uuden kohdan tehtävien luetteloon ja piti muutosta näin ollen lähinnä teknisenä.⁹³ Tosiasiallisesti se ei juuri vaikuttanut Yleisradion toimielinten työnjakoon. Yleisradiossa oli 2000-luvulla siirrytty strategiseen johtamiseen ja strategiasta oli tehty johtamisen työkalu, jonka hallitus työjärjestyksensä muokaisi oli hyväksynyt. Käytännössä hallitus oli hakenut strategialle kuitenkin hallintoneuvoston vahvistuksen. Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta joutui kuitenkin korostamaan mieltänsä, että "hallintoneuvoston strateginen päätöksentekovalta ei ulotu Yleisradion julkaisemien sisältöihin eikä journalistisiin linjauksiin".⁹⁴

Lisäksi Satosen työryhmä ehdotti pysyvää asiantuntijoiden kuulemismenettelyä hallinto-

neuvoston tehdessä uusien palveluiden ennakkoarviointia ja päättäväisään strategista. Varmistaakseen valvonnan parlamentaarisen edustavuuden työryhmä esitti, että jokaisen puoleen, jolla on vähintään kolme kansanedustajapaikkaa, tulisi olla edustettuna hallintoneuvosto.⁹⁵ Näidenkin ehdotukset siirtyivät suoraan lakiesitykseen, ja tavoitteeksi nimettiin hallintoneuvoston roolin vahvistaminen.⁹⁶

Kuten mediatiikkitajat Marko Ala-Fossi ja Kari Karppinen ovat huomauttaneet, Satosen työryhmää voi pitää tulostensa perusteella "korkean profiilin poliittisena teatterina, jonka esitykset – – olivat merkityksellään lähinnä symbolisia".⁹⁷ Ehdotukset ja lopulta lakim kirjatut vähäiset muutokset olivat kohtalainen kompromissi tilanteessa, jossa viestintäpoliittinen konsensus oli alkanut vakavasti hajota ja intressosapuolten painostus oli lisääntynyt.

RIIPPUMATTOMUUS KYSEENALAISETAAN TAAK

Hallintoneuvoston vallan kasvaessa eduskunnan siunauksella Medialitton arvostelu sitä kohtaan kuitenkin vain kiilti. Edellä selostetussa vuoden 2017 kantelussa Euroopan komissiolle liittoa voston voi pitää tosiasiallisesti riippumattomana Yleisradion johdosta eikä sen asema uusien merkittävien palvelujen ennakkoarvioijana siten vastannut komission yleisradiotiedonannon vaatimuksia.⁹⁸ Ei-julkiseksi jääneen kirjelmöinnin takia emme tiedä, miten komission kilpailupääosasto reagoi juuri tähän kantelun kohtaan. Julkista asiakirjoista mitään viitettä siitä, että komissio olisi epäillyt hallintoneuvoston riippumattomuutta, ei löydy. Kantelun seurauksena laadittuun lakiesityksessä todettiin ykskantaan, "ettei nykyisiä [hallintoneuvoston] valvontaa voida pitää EU:n valtontutkintajärjestön vastaisena".⁹⁹ Media-

sessin aikana muuttanut mieltään ja nosti Viestintäviraston sijasta Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) elimeksi, jolle ennakkoarvioinnin parhaiten sopisi.²⁰³

Vuonna 2022 hyväksytty Yle-lain muutos²⁰⁴ ei siten kajoanut Yleisradion valvonnan peruskäytävään. Koska yleisradiolain kuudennen pykälän mukaan hallintoneuvoston tehtävänä oli kuitenkin huolehtia, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tehtävät tulevat suoritetuiksi, sille lanneksi tehtävä valvoo, että Ylen verkossa tarjoama tekstiutuotoineen sisältö liittyy yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun.²⁰⁵ Miten määräystä sovellettiin Yleisradiossa, tuli julkisuuteen Medialitton jatkokirjelmöinnin tuloksena: työntekijät oli ohjeistettu merkittävästi toimintajärjestelmään jokoisen verkossa julkaistun artikkelin kohdalle, liitrytkö siihen video- tai audiosisältöä tai edustaako se jotain lain mainitsemista poikkeuksista.²⁰⁶ Medialitton oli vaatinut, että hallintoneuvosto tehostaisi valvontaansa ja tarvittaisa määräksi Ylen korjaamaan mahdolliset puutteet. Kirjelmä kyseenalaisesti hallintoneuvoston riippumattomuuden, jonka edellytyksenä se piti sitä, että "Yleisradion edustajat eivät osallistu valvontaa-asian käsittelyyn hallintoneuvostossa" muuten kuin kuulemisen osalta.²⁰⁷ Koska kirjelmöinti ei johdantua toivottuihin tuloksiin, Medialitton syksyllä 2024 laatima uusi kantelukomissiolle toisti aiemman kantelun epäily hallintoneuvoston asemasta Yleisradion valvojana, koska piti sitä "tosiasiallisesti osana Yleisradion johtoa".²⁰⁸

Tätä kirjoitettaessa ei vielä tiedetä, johtaaiko uusi kantelu muutoksiin Yleisradion hallintotilassa. Sen sijaan samaan aikaan kantelun kanssa julki tulleet Marttisen työryhmän ehdotukset joutavottivat hallintoneuvoston kokoonnykyisen 21 jäsenen sijasta "hallintoneuvoston voitaisiin valita korkeintaan 21 jäsentä". Samalla hallintoneuvoston uudeksi tehtäväksi annettiin valvoo, että yhtiö lisää toimintansa ja taloutensa avoimuutta sekä sitä, että varat käytetään tehok-

Sen jälkeen kun tekstimuotoisten uutisten julkaisemista alettiin valvoa, jokaisen verkossa julkaistun artikkelin kohdalle toimitusjärjestelmässä on merkitty, liittyykö siihen video- tai audiosisältöä tai edustaaako se joltain lain mainitsemista poikkeuksista.

KUVA: SEPPÖ SARKEINEN, YLE 2015.

kasvattaneet hallintoneuvoston valtaa ja vastuuta.

Lainmuutosten ympärillä on kuitenkin joka kerta käyty kiistoja, jotka kielivät viestintäpoliittisen konsensuksen käymistä. Yleisradiota koskevaa yhteisymmärrystä haastetaan koko ajan – tai ainakin toistuvasti. Viestintäpolitiikan tutkijat Marko Ala-Fossi ja Kari Kauppinen ovat huomauttaneet osuvasti, että ”Ylestä on tullut yhä selvemmin se viestintäpolitiikan palanen, johon poliitikoilla on vielä valtaa. Niimpä Yle-keskustelussa kulminoituvat niin kaupallisen median elinkeinopoliittiset pyrkimykset lievitittää omaa ahdinkoaan kuin myönteistä vaalijulkisuutta ja noavien poliitikkojen monimuukainen mediasuhde.”³¹⁷ Yleisradiopoliittikkaan perehtyneen Hannu Niemisen mukaan Yleisradiosta käyväää keskustelua hankaloittaa kritiikin erilaisten motiivien – taloudellisten, ideologisten ja poliittisten – tountuminen toisiinsa.³¹⁸

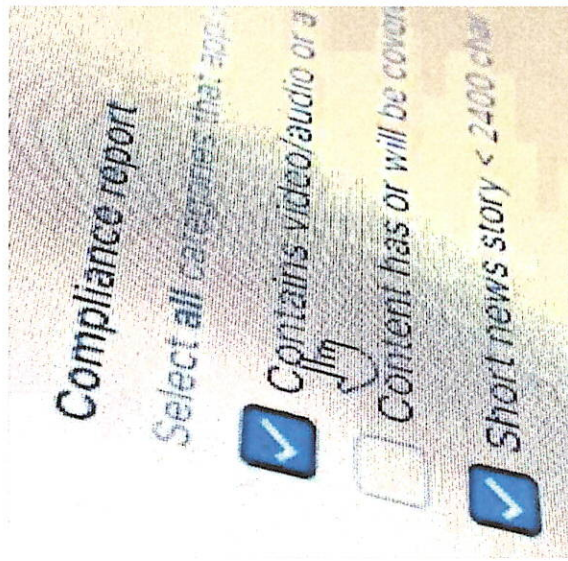
Yleisradion julkisen palvelun tehtävistä ja niiden valvonnasta on tullut mediapoliittisen keskustelun pysyviä maalityljiä. Tehtäviä täsmen-tämällä ja valvontaa tukevatamalla ajatellaan voitavaikka kaupallisen median rahapula ja liike-toimintamallin kriisi eivät ratkaisikaan Yleä kurittamalla. Sen sijaan vaarana on, että viestintäpoliittikka tempoilce lyhytjännitteisesti poliittisten suhdantoiden mukaan. Aina kun vaalit lähesty-

vät ja kun uusi hallitus alkaa laatia hallitusohjelmansa, into pohtia Yleisradion tehtävää, valvontaa ja rahoitusta herää horroksesta. Sen voi nähdä mefkkinä elävästä demokraatiasta, jossa vaikiintuonciden instituutioiden asemaa osataan kyseennalustaa. Samalla se kuitenkin ruokkii epävarmuutta siitä, mistä julkisen palvelun yleisradioiminnassa on kyse ja miksi yhteiskunta tarvitsee sitä.

Yle-lakia koskeva keskustelu oikeuttaa myös puhumaan ”demokraatiavajeesta”. Kompromissit neuvottelullaan valmiiksi ja yhteiset intressit etsittään poliitikkojen, mediatoimijoiden ja edunvalvontaryhmien välillä ilman julkista keskustelua ja yleisön sekaantumista asiaan”, kuten media-tutkija Anu Koivunen on kuvannut suomalaista mediapoliittista päätöksentekoa.³¹⁹ Parlamentaariset työryhmitt, joiden tehtäväksi lainvalmistelu on 2000-luvulla annettu, ovat tehneet konsensuspäättökstää, joista osapuolten väliset jännitteet näkyvät mutta joista puuttuu selvä pyrkimys kirkaata julkisen palvelun yleisradioiminnan demokraattista, sosiaalista ja kulttuurista tehtävää tulevaisuuden suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on rajoittanut työryhmien keskustelujaja latistanut niiden tekemiä ehdotuksia.³²⁰ Sana-hau perusteella sana ”demokratia” esiintyi Sa-

losen työryhmän mietinnössä kerran. Limitilan ja Marttisen työryhmän mietinnöissä kahdesti.

Kun poliittinen ilmapiiri on käynyt koko ajan latautuneemmaksi ja kaupallinen mediatoimintasuus on entistä avoinemmin asctuttun Yleisradion vastapeluriksi, Yle-laki on osoittautunut varsin vastustuskykyiseksi. Se, kuinka vähän laki kolmessa vuosikymmenessä on sisällöllisesti muuttunut ja kuinka vahvana Yleisradion asema on säilynyt, kertoo muutoksen kääntöpuolesta, jatkuvuudesta. Kuten Martti Soramäki on huomauttanut, etenkin 2000-luvulla Yleisradion riippumattomuutta vaikutusrytityksistä, tulvat ne siten puoliteiden, eturyhmien tai talouden suunnalta, on suojaannut sitä koskevan laimsäädannön parlamentaarinen valmistelu, johon kaikki eduskuntapuolteet osallistuvat.³²¹ Tai kuten Ala-Fossi ja Kauppinen sen ovat sanoneet: ”Yhden Yle-kriittisen hallituksen ei ole helppoa viedä läpi radikaaleja muutoksia.”³²² Pyrkimys yksimielisyyteen on siten osaltaan ollut yhtion tehtävien ja valvonnan muuttamisen este. Viime vuosina on kuitenkin ollut nähtävissä, kuinka osa eduskuntapuolueista haluaisi vaihtaa konsensuksen enemmistöpäätöksiin.³²³ Jos ajateltaitapa valtaa alaa, se voi johtaa patisi yhtion rahoituksen myös tehtävännannon ja hallintomallin tempoilceviin muutoksiin.

kaasti.³²⁰ Kansanedustajien yksittäisistä irtioitoista³²² huolimatta poliittista yksimielisyyttä horjuttaa hallintoneuvoston asemaa Yleisradion ylimpänä valvojana ei eduskunnasta ole löytynyt.

LOPUTONTA HIENOSÄÄTÖÄ

Vaikka Yle-lakiin on tehty runsaasti korjauksia kolmen vuosikymmenen aikana, kyse on ollut pikemminkin yksityiskohtien hienosäädöstä kuin perustavanlaatuisista muutoksista. Lakiin on tuotu uusia sanamuotoja, jotka ovat täsmen-täneet yhtion tehtäviä, julkisen palvelun tehtävät ovat pääosin säilyneet varsin yleisluonteisina. Ainoa suurempi muutos muotoiltiin Euroopan komission ohjauksessa, kun Ylen oikeutta julkaista tekstimuotoisia verkkosisältöjä rajoitettiin varsin yksityiskohraisin määräyksin. Yhtion valvonnan osalla lainmuutokset ovat kerta toisensa jälkeen

85) Ylen hall. pöytä: 10.12.2007: 9-4; ja 17.6.2008, YLEA, Ylen hall. pöytä: 26.8.2009 ja liite 18: Muistio: Musiikkitaloa koskeva päätös hallituksessa 17.6.2008, YLEA, Ylen linjan päätös 18.6.2008, YLEA: Musiikkitalon rakentaminen alkua syksyllä, MTV Uutiset 24.6.2008, Viit. 27.6.2005, Musiikkitalon historia, <https://musiikkitalo.fi/tietoa-musiikkitalosta/> Musiikkitalon historia. Viit. 27.6.2005, <https://www.vuorot.fi/artikkeli/musiikkitalon-rakentaminen-alkaa-syyskuun-1960-luvun-ylea-112-1988>, Ylen hall. tik. 2010, Ylen tilinpäätös 2010, YLEA, Musiikkitalon historia, <https://musiikkitalo.fi/tietoa-musiikkitalosta/> Musiikkitalon historia. Viit. 27.6.2005.

86) Ylen hall. tik. 2010, Ylen tilinpäätös 2010, YLEA, Musiikkitalon historia, <https://musiikkitalo.fi/tietoa-musiikkitalosta/> Musiikkitalon historia. Viit. 27.6.2005.

87) Ylen tilinpäätös 2011, YLEA, *Journalisti* 25.9.2024, Yle irisisnoo 71 työntekijää ja vähentää 160, *LESS* 13.11.2014, Yle irisisnoo 63 työntekijäästä, *Aurinko* 2.2.2017, Ylen irtisanomiset ankara isku luotannonle, *AL* 3.2.2017, Ylen muutosten vuodeltu päättyivät – henkilösuoritusta vähenee 309 henkilöä, Ylen tiedote 24.1.2025, <https://yle.fi/aihe/ja/20-10008254>, Viit. 20.2.2025; Muutosneuvottelut koskivat Luovat sisällöt ja media- sekä Strategia ja palvelu-yksiköitä, Irtisanomisia vähennyksestä on 14, Yle.fi 2.6.2025, <https://yle.fi/aihe/ja/20-10008768>, Viit. 3.6.2025, Työpöytäkirja Ylen, *HS* 11.2.1988, Ylen vk. 1998, 116, Termi tulee ilmastusta New Public Management, Lajasti Yläskä 2014, Historiantutkimuksessa johtamiskulttuurin muutosten vaikutuksia työelämään on tarkastellut kriittisesti mm. Siltala 2004, Siltala 2004, 58, Sanan käyttö muuttui 2000-luvun alussa ratkaisevasti, mikä osoittaa vaikkapa vilkkaan sanomalehtien digitaalisen hakutalouden, kun siihen saakka sana ketteryys esiintyi lähinnä *Leikkiä* *Kon Maailman* ja vastaavien lehtien testeissä ajoneuvojen ominaisuutena, sana sai lisämäärityksen työntekijän joustavuudesta siirtyä työpölvän aikana erilaisiin tai jopa kokonaan uusiin tehtäviin, Junka 2010, 11.

13) Junka 2010, 42–43; Samaan city-s- tehtävää hoitavien yritysten luokkaan kuuluvat mm. Alko, Arsenal, Solidium ja Veikkauk. Kaikkiaan valtiolla oli merkittäviä yritysostimuksia 52 yhteisössä, Ylen vk. 1998, 116, Ylen vk. henkilöistä 1995, 119; Ylen vk. 2022, 80, Ylen vk. 2011, 5–6, Työtaistelu joulukuussa 1988 kesti kolme viikkoa ja johti palkankorotuksiin, Lakko mykisti Ylen, *HS* 11.2.1988, Ylen tulevaisuus on hämärän peitossa, *Litton Arkkii* 1/2010, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Lauri Kivisen haast. 28.3.2024, Yle 100, YLEA, Työpaikat ja laatu uhattuna Ylessä, *Journalisti* 25.9.2024, Yle irisisnoo 71 työntekijää ja vähentää 160, *LESS* 13.11.2014, Yle irisisnoo 63 työntekijäästä, *Aurinko* 2.2.2017, Ylen irtisanomiset ankara isku luotannonle, *AL* 3.2.2017, Ylen muutosten vuodeltu päättyivät – henkilösuoritusta vähenee 309 henkilöä, Ylen tiedote 24.1.2025, <https://yle.fi/aihe/ja/20-10008254>, Viit. 20.2.2025; Muutosneuvottelut koskivat Luovat sisällöt ja media- sekä Strategia ja palvelu-yksiköitä, Irtisanomisia vähennyksestä on 14, Yle.fi 2.6.2025, <https://yle.fi/aihe/ja/20-10008768>, Viit. 3.6.2025, Työpöytäkirja Ylen, *HS* 11.2.1988, Ylen vk. 1998, 116, Termi tulee ilmastusta New Public Management, Lajasti Yläskä 2014, Historiantutkimuksessa johtamiskulttuurin muutosten vaikutuksia työelämään on tarkastellut kriittisesti mm. Siltala 2004, Siltala 2004, 58, Sanan käyttö muuttui 2000-luvun alussa ratkaisevasti, mikä osoittaa vaikkapa vilkkaan sanomalehtien digitaalisen hakutalouden, kun siihen saakka sana ketteryys esiintyi lähinnä *Leikkiä* *Kon Maailman* ja vastaavien lehtien testeissä ajoneuvojen ominaisuutena, sana sai lisämäärityksen työntekijän joustavuudesta siirtyä työpölvän aikana erilaisiin tai jopa kokonaan uusiin tehtäviin, Junka 2010, 11.

14) YLEA, Ylen hall. pöytä: 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

19) Ala-Fossi & Kärppinen 2016, 225; Hellman 2010, 48, Donders & Raats 2012; Freedman 2008, Nieminen 2022, Soramäki 2022, josta käy saattelyin kehityksen läpi hyvin yksityiskohtaisesti, Tämän luvun kirjoittaja on seurannut Yle-läin kehitystä *Helvingin Sanomien* toimittajana vuoteen 2010 asti sekä Yleisradion hallituksen jäsenenä 2013–2017, Ks. esim. Vanhaneikkinen lakiluonnos, *HS* 27.7.1993; Matti Anderzen, Yleisradiolaki, miksi? *IS* 25.3.1993; Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022, 209, Viimeksi maini sanamuodot olivat käytössä, kun Yleisradion toimilupa uusittin syksyn 1993 ylimenotarkastelun aikana, kunnes Ylelähä astui voimaan, Ks. Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston pik. 33/84/93 (9.9.1993), liite 27, KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 9; Ks. myös Ononen 2019, 138–139, *HE* 124/1993, 11, Jyräni 1969, 86–89, *LVM* 14/1993, 3, Ks. esim. *TeVL* 23/1993, 2, Hellman 2012, 290–291, Ks. *LE* 745/1998, 43, L 1380/1993, 15 §, Soramäki 2022, 216–219; Pasiinla on

100, YLEA, Arne Wessbergin haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Konttinen 2012; Jani Lahden haast. 6.2.2024, Yle 100, YLEA, Onko työtyönsä enää ihmishuuhdeverkko? *Laini-Suvi* 10.2.2011, Mikael Jungnerin haast. 14.3.2024, Yle 100, YLEA, Mm. Päivi Kärrikaisen haast. 21.2.2024, Yle 100, YLEA, Heikki Salonen, Ylen Arvoakat/Tampere, Julia Rosna, Ylen Arvoakat/Tampere, YLE-konsterni vk. 1997 ja VR:n vuosi 2023, Seppo Siattonen, Ylen tv-toiminnalla etsikköä, *HS* 2.11.1993, Ks. myös kokoomuksen kansanedustajan Pekka Kivellän ja Martti Tuurin puheenvuoro, Eduskunnan pik. 171/1993 (10.12.1993), *HE* 124/1993, 6–7, Yleisradion toimilupa, Valtioneuvoston päät. 1943/33/89 (14.12.1989), KA, *Julkisen palvelu-1990-luvun viestintä*, 8; *HE* 124/1993, 5, Käsitte ilmaantui Yleisradion omiin dokumentteihin 1984, jolloin se palveli yhtiön pyrkimystä erottaa alen muista toimijoista, Ks. Hellman 1999, 279–282, L 1380/1993, 1–3 §, *Ibid.*, 4–6 §, *Ibid.*, 7–8 §, *Ibid.*, 9–12 §, *HE* 124/1993, 9, Hellman 1999, 149–152, Soramäki 2022, 215, *HE* 124/1993, 7, 10, Soramäki 2022

84. HE 43/2003, 14.
85. LVM 16/2005, 2-3.
86. Donders 2021, 144-154.
87. Komission tiedonanto valtioneu-
stalon soveltamisesta julkiseen
yleisradioinnimassa, 2003/C 25/01,
27.10.2009, artikla 47.
88. Ks. HL 28/2012.
89. Televisiomaksun rapistumisesta ks.
Ala-Fossi 2012.
90. Päätös, koski Tanskan TV2:n rahoitusta.
Ks. tarkemmin Alko 2023, 73-77.
91. *Yleisradio Oyj:n julkisen palvelun ja
rahoitus – Työryhmän loppuraportti*,
Liikenne- ja viestintäministeriön julkai-
sija 2009:23, 31 (Lümlän työryhmä).
92. Hakan Gabriëlsson & Satu Kangas, *Viestinnän
Yleisradio Oyj:n julkisen palvelun teltä-
vä ja rahoitus*, Viestinnän Keskusliiton
lausunto Yleisradio Oyj:n rahoitusta
selvittävälle työryhmälle 23.4.2008,
HHA; julkimen yleisradiopalvelu tarvi-
see selvät rajat, Viestinnän Keskuslii-
ton tiedote 15.1.2009, HHA; Hakan
Gabriëlsson & Satu Kangas, *Viestinnän
moniarvoisuus julkisen palvelun
tehtävään lähtökohdaksi*, Viestinnän
Keskusliiton lausunto Yleisradio Oyj:n
rahoitusta selvittävälle työryhmälle
30.3.2009, HHA.
93. Lehdistön kampaajaa on tutkinut
Laakso (2012). Julkisuuteen tuli Sano-
malehtien liiton painimenkirje, jossa
jäsenlehtiä muistettiin tarpeesta
"välittää koordinoituihin yksityisten tie-
donsuunnitelmien viestejä julkisuuteen
ja poliittisille päätöksentekijöille". Ks.
Viestinnän Keskusliiton ja Sanomaleh-
tien Liiton kanta Ylen julkiseen palve-
luun, Pasi Kivonjan muistio 31.3.2009,
HHA.
94. Ala-Fossi & Hujanen 2010; Herzog &
Karpinen 2014.
95. Ks. Yle-uudistus – Yleisradio Oyj:n
julkisen palvelun rahoitus ja siihen
liittyvät muut uudistukset, Eduskun-
nien pääneuvottelijajien julkilausuma
tehtäöt Oyj:n julkisesta palvelusta
21.12.2011.
96. HE 29/2012, 25-39.
97. HE 29/2012, 40.
98. Ks. L 474/2012.
99. LVM 8/2012, 4-6.
100. Ks. kokoomuksen kansanedusta-
jen Sami Gröhn-Laasonen, Timo
- Henosen ja Sinuhe Wallinheimen pu-
heenpuoret, Eduskunnan ptk. 33/2012
(10.4.2012).
101. Väitern Niiranen, *Yleisradiosta on
tullutta yleismediaa*, HS 21.12.2011.
102. Väitern Niiranen & Satu Kangas,
*Viestinnän Keskusliiton lausunto
Yleisradio-uudistuksesta 12.4.2012, 2-3*.
103. Anni Lassila, *Kauppalähti verkossa
maksullisiksi*, HS 7.5.2012.
104. Yle-käy vaalitaistoon, AL 14.2.2015.
105. *Yleisradio 2015-2015 Yle-keskustelu on
tullut Osi (2016)*.
106. Jaakko Tapaninen, *Ylen suuri teh-
tävä – raportti Yleisradiosta roolista
muuttavassa mediakentässä*, Frank
Media 2015, Raportin rahoittajia olivat
Sanoma-konserni, Kesksuomalai-
nen-konserni, Turun Sanomat, Alma
Media, MTV ja Viestinnän Keskusliitto.
107. Teemu Luukka, *Sipilä: Yleisradion
roolia pitää arvioida uudelleen*, HS
13.11.2014.
108. Työryhmän jäseniä ovat mm. kan-
sanedustajat Outi Alanko-Kahiluoto
(vihti), Sirrka-Liisa Anttila (kesk.), Eero
Hemäläinen (sd.), Krista Kiuru (sd.),
Eero Lehti (kok.) ja Mikael Nylander
(cr). Sen sisäisiä jännitteistä raportoi
esim. Jaakko Lyytinen, Hallitus turttui
ny-Ylen asemaan, HS 4.2.2016.
109. Riikka Luukkainen, *Ylen vaikea valinta*,
Ny-ympäriä 2/2016.
110. Koivunen 2018, 423-425.
111. Yleisradio Oyj:n julkisen palvelun tehtä-
vät ja siihen liittyvät muut uudistukset,
Parlamentarisen työryhmän muistio
16.6.2016, 1-2 (Satocon työryhmä).
112. Monimuotoisuuden käsittelyn ul-
kimästä EU:n mediapolitiikassa ks.
Paukku 2005, 155.
113. Yleisradio Oyj:n julkisen palvelun tohtia-
vat ja siihen liittyvät muut uudistukset,
3-4.
114. HE 13/2017, 8-9. Ks. myös L 436/2017,
7 a §.
115. LVM 11/2017, 3.
116. Jukka Holmberg & Satu Kangas,
*Mediallisen lausunon Yleisradio Oysta
annetun lain muuttamisesta 30.3.2017*,
1-12.2011; *Valkoneuvoston peria-
tepäätös Oyj:n julkisesta palvelusta*
21.12.2011.
117. Viestinnän Keskusliiton muuti-
nimensa Medialitoksi vuonna 2017.
118. Kanneln sisällön sobottaa huolellisesti
Alkio 2023, 128-132.
119. SanomaWSOY vastustaa YLEN
laajentumista Internet-viestintään,
- Mediativikko 9.12.2004.
120. Ks. myös Holmberg & Kangas,
*Mediallisen lausunon Yleisradio Oysta
annetun lain muuttamisesta*, 3.
121. *Mediallito peityi Ylen emakkoarvi-
ointiin – päätös osoittaa valkoon
puutteet*, Mediallito tiedote 31.5.2017.
122. Ks. Alueellisten uutisten verkkopal-
velujen ennakkoarviointi, Yle-yhtiönä
15.3.2017 (päättös liitteineen); Marko
Ala-Fossi ym. 2017.
123. Ks. esim. EU:lla oli perusteet sutiisa
laajentumaa Yleä, SS 18.6.2020, EU
puuttui Ylen verryttämään julkisen
palveluun, *Keskisuomalaisen* 19.6.2020;
julkisen palvelun asemalle haetaan nyt
parempaa tasapainoa, HS 22.6.2020;
Jussi Tuulensuu, *Hankala käsite: laiton
valtiotuki*, AL 28.7.2020, *Vallitavasti
lainsäädäntöprosessien aikana käytyä
keskustelua ei ole systemaattisesti
tarkkuttu*.
124. Sanna Keskinen, *Päivi Bisi: Antti
Kokkonen, Tomi Lähdenniemi, Markku
Mantila, Tiina Ojulkangas, Janne
Rantareni, Mikko Sorri & Kari Väinö*,
Valtion ja Yleisradiosta noudatetta-
va tukisääntö, *Väitelmä* 18.2020.
125. Kannonen allekirjoittajista Keskinen
oli *Kalevan*, Bisi *Kanvaan*, Sorri *Sanomien*,
Kokkonen *Lapin Kansan*, Lähdenniemi
Satakunnan Kansan, Mantila *Ilkka-Roh-
jalainen*, Ojulkangas *Keskisuomalaisen*,
Rantareni *Läns-Suomen*, Sorri *Hämeen
Sanomien* ja *Fransan Lehden* sekä Väinö
Turun Sanomien päätoimittajia. Läninen
Media on vuonna 2014 perustettu
lehtitalojen yhteistyöorganisaatio,
joka luottaa osakkailehdilleen yhteistä
valtakunnallista sisältöä. Vuonna 2025
siihin kuuluivat enää *Turun Sanomat*
ja *Keskisuomalainen*, ja yhtiön toiminnan
on ilmoitettu päättyvän keväällä 2026.
126. Ala-Fossi et al. 2025, Komission
näkemyksiä ja sen kanssa käytyjä
neuvottelua selostettiin hallituksen
lakiesityksessä, ks. HE 29/2020, 3-5.
127. Ks. Oikeudellinen arvio sisämarkkinoi-
le soveltamattomasta valtioneusta
– Yleisradio Oyj:n tekstimuotoisten
journalististen verkkosivustojen rahoit-
us, *Avancen laama liite Mediallitoon
kanneln (SA.48486)*, Euroopan
komissiolle, 21.6.2017.
128. HE 29/2020, 14-15.
129. HE 29/2020, 4.
127. HE 29/2020, 7-8.
128. HE 29/2020, 12-13, 23-25.
129. Jani Hanska, IL selvitti: Yle-osallistui
tinnisti itseään koskevan lain kirjoitta-
miseen, IL 16.3.2021.
130. PEVL 37/2021, 2-5.
131. LVM 2/2021, 7.
132. LVM 17/2021, 3-5.
133. HE 29/2020, 9-11, Hallituksen esitys
vintasi tässä sekä 28 EU-maata että
vain Suomea koskeviin tutkimustulok-
sin, joiden mukaan julkisen palvelun
demonstratioita seurataan lisäsi lo-
dennakkoisuutta lieta myös maksullisia
uutispalveluja, Ks. tarkemmin Sehl et
al. 2020, Ala-Fossi et al. 2017.
134. Ks. L 159/2022.
135. Ks. KAA 8/2021.
136. Olli Mäenpää lausunto perustuslakia-
valiokunnalle 26.3.2021; Riku Neuvon-
nen lausunto perustuslakivaliokunnalle
22.3.2021.
137. Jouko Jokinen, *Vastaavalla päätoimitta-
jalla: Yle-laki rajaa sananvapautta*, Yle.fi
31.7.2022.
138. Jukka Holmberg & Ismo Huhtanen,
*Yleisradio Oysta annetus lain muutta-
minen*, *Mediallitoon lausunto eduskun-
nan liikenne- ja viestintävaliokunnalle*
15.3.2021, 2.
139. Alko 2023, 134, 148-149.
140. Brevin 2013, 107-125; Donders
2021, 150-151; Donders & Moe 2014,
430-435.
141. Komission tiedonanto 2009, 8, alaviite
8, Kursovoini: HH.
142. Englanninkielinen versio määritte-
lee: "– refers to the linear and/or
non-linear distribution of audio and/
or audiovisual content and of other
neighbouring services such as online
text-based information services" (kur-
sivointi: HH).
143. Hellman 2020, 39.
144. Yleisradiosta annetun lain 7 §:n sekä
EU:n valtioneustakäsitteyn noudatta-
minen Yleisradiosta tekstimuotoisessa
julkaisuinnimassa, Roschierin asia-
ajan Mikko Alkion kirjelmä Yleisradi-
on hallituneuvostolle 4.10.2023.
145. Yleisradio hallituneuvosto on
vastaanut Mediallitoon 4.10.2023 esittä-
min väitteisiin Iän tekstimuotoisista
sisällöistä, Ylen tiedote 20.3.2024;
Minna Asikainen, Timo Kämäräinen &
Janne Holopainen, *Yleisradiosta vastaa-*
- minä zoro, 59-61.
163. Ibid., 62-65, Ulkoista hallitusta yhtiölle
oli ehdotettu muun muassa Yleliiton
talouden tarkastusvirasto (TVV), ks.
Yhteisvaltion tilien erityisohjeita toimit-
tavien valtionyhtiöiden omistajajouk-
so, Yleliiton tarkastusviraston
tarkastuskertomus 48/2003.
164. HE 43/2005, 16-18; L 635/2005, 12 a §.
165. LVM 16/2005, 2.
166. Komission tiedonanto 27.10.2009,
artiklat 84-89.
167. *Yleisradio Oyj:n julkisen palvelun ja rahoit-
usta*, 73-74.
168. Ibid., 74.
169. Ks. esim. Salokangas 1996, 268-270.
170. Ks. esim. Kai Telanne, Mikael Penttilä-
nen, Henrik Johansson, Pekka Karlu-
vaara, Keijo Keonen, Erkki Laatikainen
& Heikki Hytönen, *Onko viestinnän
moniarvoisuudella merkitystä? HS*
10.3.2009, julkimen yleisradiopalvelu
tarnitsee selvät rajat, Viestinnän Kes-
kusliiton tiedote 15.1.2009, HHA
Ylen julkisen palvelun tehtäviä on mää-
riteltävä yksiselitteisesti, HS 25.4.2009.
172. *Mediamarkusta uusi nimi Yleisradioon*
pisteveulle, TS 24.4.2009.
173. Komission tiedonanto 27.10.2009,
artiklat 84 ja 89, tiedonannon
suomenkielinen versio on epätarkka
puhuttaessa "johdosta". Esimerkiksi
englanninkielisen version termi "mana-
gement" viittaa "toimivaan johtoon".
Ks. esim. Soramäki 2022, 256.
174. Ks. esim. Mikael Penttiläinen, julkisen
mediapalvelun ei tarvitse olla Ylen mo-
nopolin, HS 8.3.2009; Kai Telanne, Ylen
tehtävien rajaaminen hyödyttää yleisöä,
HS 9.5.2009.
175. Soramäki 2022, 256. Nittömmän BBC
Trust on lakkautettu ja korvattu uudella
toimielimellä.
176. Yleisradio Oyj:n julkisen palvelun ja
ohjauksen uudistaminen, Liikenne- ja
viestintäministeriön muistio 9.2.2010,
HHA.
177. HS 31.10.2009; *Väitelmä* 4.10.2009; Mi-
kael Penttiläinen, *Ylestä riippumaton
neuvosto arvioimaan Ylen roolia*, HS
20.10.2009.
178. Ks. Yle-uudistus 16.12.2011.
179. HE 29/2012, 38-39.
180. HE 29/2012, 39. Ks. myös Komission
tiedonanto 27.10.2009, artikla 88.
181. HE 29/2012, 25.
- 127 HE 29/2020, 7-8.
128 HE 29/2020, 12-13, 23-25.
129 Jani Hanska, IL selvitti: Yle-osallistui
tinnisti itseään koskevan lain kirjoitta-
miseen, IL 16.3.2021.
130 PEVL 37/2021, 2-5.
131 LVM 2/2021, 7.
132 LVM 17/2021, 3-5.
133 HE 29/2020, 9-11, Hallituksen esitys
vintasi tässä sekä 28 EU-maata että
vain Suomea koskeviin tutkimustulok-
sin, joiden mukaan julkisen palvelun
demonstratioita seurataan lisäsi lo-
dennakkoisuutta lieta myös maksullisia
uutispalveluja, Ks. tarkemmin Sehl et
al. 2020, Ala-Fossi et al. 2017.
134 Ks. L 159/2022.
135 Ks. KAA 8/2021.
136 Olli Mäenpää lausunto perustuslakia-
valiokunnalle 26.3.2021; Riku Neuvon-
nen lausunto perustuslakivaliokunnalle
22.3.2021.
137 Jouko Jokinen, Vastaavalla päätoimitta-
jalla: Yle-laki rajaa sananvapautta, Yle.fi
31.7.2022.
138 Jukka Holmberg & Ismo Huhtanen,
Yleisradio Oysta annetus lain muutta-
minen, Mediallitoon lausunto eduskun-
nan liikenne- ja viestintävaliokunnalle
15.3.2021, 2.
139 Alko 2023, 134, 148-149.
140 Brevin 2013, 107-125; Donders
2021, 150-151; Donders & Moe 2014,
430-435.
141 Komission tiedonanto 2009, 8, alviite
8, Kursovoini: HH.
142 Englanninkielinen versio määritte-
lee: "– refers to the linear and/or
non-linear distribution of audio and/
or audiovisual content and of other
neighbouring services such as online
text-based information services" (kur-
sivointi: HH).
143 Hellman 2020, 39.
144 Yleisradiosta annetun lain 7 §:n sekä
EU:n valtioneustakäsitteyn noudatta-
minen Yleisradiosta tekstimuotoisessa
julkaisuinnimassa, Roschierin asia-
ajan Mikko Alkion kirjelmä Yleisradi-
on hallituneuvostolle 4.10.2023.
145 Yleisradio hallituneuvosto on
vastaanut Mediallitoon 4.10.2023 esittä-
min väitteisiin Iän tekstimuotoisista
sisällöistä, Ylen tiedote 20.3.2024;
Minna Asikainen, Timo Kämäräinen &
Janne Holopainen, Yleisradiosta vastaa-

